

SINTEZE ISTORIE

BACALAUREAT 2014

A. POPOARE SI SPATII ISTORICE

Romanitatea romanilor in viziunea istoricilor

Romanii sunt un popor de origine latina, a carui formare a cunoscut trei etape distincte.

Procesul de formare a poporului roman si a limbii romane poarta numele de etnogeneza.

(Etnogeneza reprezinta un proces complex si indelungat de formare a unui popor si a unei limbi).

Etapele formarii poporului roman :

- etapa pre-romanizarii, ce a constat din contactele dintre civilizatiile geto-daca si romana inainte de cucerirea Daciei de romani.
- etapa romanizarii propriu-zise, ce a constat in supunerea civilizatiei geto-dacice celei romane, realizandu-se o sinteza a civilizatiei daco-romane in urma procesului de romanizare,
- etapa post-romanizarii , ce are loc intre secolele VI-VII, perioada in care patrund la nord de Dunare influentele slave.

Romanitatea reprezinta un element esential al identitatii lingvistice si culturale a poporului roman.

(Romanizarea reprezinta procesul prin care civilizatia romana patrunde in toate componentele civilizatiei unui popor ducand la inlocuirea elementelor autohtone cu cele latine).

Originea latina si vechimea romanilor pe aceste meleaguri este subliniata de istoriografia Evului Mediu. Primii autori apartin lumii bizantine, unde identitatea etnica a romanilor este binecunoscuta :

- **Strategicon** (tratat militar), din secolul VII, ii numeste pe locuitorii de la nord de Dunare romani, datorita limbii vorbite de acestia ;
- in secolul X, imparatul bizantin Constantin Porfirogenetul (912-959) care, in lucrarea sa **Despre administrarea Imperiului**, preciza ca "acestia se mai numesc si romani pentru ca au venit din Roma si poarta acest nume si pana azi "
- Ioan Kynamos (sec X), confirma in cronica sa , dupa ce a strabatut teritoriile nord-dunarene, "Se zice ca sunt veniti demult din Italia".

La fel ca si bizantinii, ungurii au intretinut un contact permanent cu romanii, romanitatea acestora fiindu-le cunoscuta :

- Anonymus (cronicarul anonim al regelui Bela) afirma in cronica sa **Gesta Hungarorum (Faptele ungurilor)**, ca la sosirea lor, ungurii au gasit in Panonia ,slavi, bulgari si " blachi, adica pastorii romanilor"

- La fel ungurii, sub conducerea sefului lor Tuhutum, i-au gasit in Transilvania (secolele IX-XI) pe romani si pe slavi

- In secolul XII **Simion de Keza**, nota in **Gesta Hunorum et Hungarorum**, ca romanii erau in Panonia la venirea hunilor, iar in vremea lui Attila, romanii, locuitori ai oraselor s-ar fi inapoiat in Italia, doar " vlahii" care erau pastorii si agricultorii acestora, raman de bunavoie in Panonia.

Intrarea spatiului romanesc in sfera de interese a Romei si a misionarilor ei, face ca papalitatea sa ia cunostinta despre existenta romanilor si apartenenta lor la ritul grecesc nelegitim in viziunea papalitatii. Mai tarziu, odata cu desfasurarea luptei antiotomane a Tarilor Romane, interesul european fata de romani a sporit, manifestandu-se in interesul umanistilor fata de originea si istoria acestora.

- **Poggio Braccolini**, a fost printre primii umanisti care a afirmat originea romana a poporului roman. Pe langa numeroasele cuvinte existente din limba latina, el constata si prezenta la romanii nord-dunareni a unei traditii referitoare la descendenta lor dintr-o colonie fondata de imparatul Traian.

- **Flavio Biondo**, afirma despre romanii cu care se intalnise la Roma, ca " invocau cu mandrie originea lor romana",

- **Enea Silvio Piccolomini**, devenit papa sub numele de Pius al II-lea, ideea originii latine a romanilor a intrat in circuitul stiintific european.

Istoriografia romaneasca este reprezentata de :

- **Nicolaus Olahus**, umanist transilvanean de fama europeana , el insusi de origine romana, care in

lucrarea sa **Hungaria (1536)**, este primul care sustine unanimitatea de neam, limba obiceiuri si religie a romanilor.

- **Johannes Honterus**, originar din Brasov, inscrie in harta sa (1542) numele "Dacia" pentru intreg teritoriul locuit de romani.

- Mai sunt cronicarii moldoveni – **Grigore Ureche "Letopisetul Tarii Moldovei"**

- **Miron Costin "De neamul moldovenilor"**, care vorbesc despre originea noastra latina, "De la Ram ne tragem si cu a lor cuvinte nii amestecat graiul".

- Stolnicul **Constantin Cantacuzino**, in "Istoria Tarii Romanesti", si **Dimitrie Cantemir** in "Hronicul vechimii romano-moldo-vlahilor" au subliniat continuitatea de viata a dacilor sub stapanirea romana, apoi unitatea si continuitatea romanilor.

Odata cu cronicarii moldoveni si munteni, cunoscatii ai scrierilor umaniste, problema unanimitatii este transferata din sfera traditiei in cea a istoriografiei, din care Scoala Ardeleana a facut o arma in vederea luptei de emancipare nationala si sociala a romanilor transilvaneni.

Politizarea romanitatii romanilor

Pana in secolul al XVIII-lea, continuitatea romanilor in tinuturile carpato-dunarene este considerat un fapt normal si logic.

- insusi imparatul Austriei, Iosif al II-lea (1780-1790), ii considera pe romani "incontestabil cei mai vechi si mai numerosi locuitori ai Transilvaniei".

Dar, pentru populatia majoritara a Transilvaniei, incepe lupta pentru drepturi politice refuzate secole de-a randul de catre natiunile privilegiate (maghiari, secui, sasi).

- A fost elaborat **Supplex Libellus Valachorum (1791)**, un memoriu prezentat curtii de la Viena, in care se subliniaza ca romanii sunt cei mai vechi locuitori din Transilvania, fiind urmasi ai colonistilor lui Traian.

In aceasta atmosfera se lanseaza teoria imigrationista a lui **Franz Sulzer**, din "Istoria Daciei Transalpine", potrivit careia romanii nu se trag din colonistii romani din Dacia, aceasta fiind parasita in intregime odata cu retragerea aureliana. Prin urmare poporul roman s-a nascut la sud de Dunare, undeva intre bulgari si albanezi, de la care au preluat influenta in limba si credinta ortodoxa. De aici ei au emigrat catre mijlocul secolului al XIII-lea, din sudul Dunarii in Transilvania, unde ii vor gasi stabiliti pe unguri si pe sasi.

Prin teoria sa Sulzer, sfida parerea unanima din cultura si stiinta istorica europeana, care ii considera pe romani urmasi ai romanilor lui Traian.

Istoricul englez **E. Gibbon**, autor al unei celebre istorii a Imperiului Roman, (1787), arata ca in Dacia dupa retragerea aureliana, a ramas "o parte insemnata din locuitorii ei, care mai mare groaza aveau de migrare decat de stapanitorul got". De la acesti locuitori vor deprinde migratorii "agricultura, si placerile lumii civilizate".

Netemeinicia afirmatiilor lui Sulzer, vor fi combatute de reprezentantii Scolii Ardelene (**S. Micu, Ghe. Sincai, P. Maior, I. Budai-Deleanu**), dar si de carturarilor sasi (**L. Toppeltinus si J Troster**).

Mai tarziu dupa realizarea dualismului Austro-Ungar, (1867), teoria imigrationista este si mai puternic argumentata de istoricul si geograful austriac **Robert Roesler**.

Robert Roesler, in lucrarea "Studii Romanesti" reia vechile idei ale lui Sulzer, le imbogateste si le da o noua interpretare. Ideile de baza erau urmatoarele :

- * exterminarea dacilor in lupta cu romanii
- * disparitia vechii toponimii dacice
- * romanizarea nu se putea face in cei 165 de ani de stapanire romana
- * dacii ramasi in viata traiau izolati
- * Dacia a ramas pustie la retragerea aureliana
- * poporul roman si limba romana s-a format la sud de Dunare

Scopul acestor teorii era de a anula argumentele istorice ale romanilor in lupta politica din Transilvania, si justificarea pozitiiilor privilegiate detinute de maghiari, secui si sasi.

Teoria roesleriana a fost combatuta cu succes de lucrarile istoricilor romani :

- **B. P. Hasdeu**
- **A. D. Xenopol**

Mai tarziu investigatiile istorice conduse de marii nostri istorici si lingvisti :

- **N. Iorga**

- **V. Parvan**
- **H. Daicoviciu**
- **Gh. Bratianu**
- **C. C. Giurascu**

- alaturi de cercetarea arheologica, au facut progrese remarcabile combatand teoria imigrationista. Pe aceeasi pozitie s-au aflat si multi cercetatoi straini cum ar fi :

- **Th. Mommsen**
- **I. Jung**
- **P. Mackendrick**

care considerau ca romanii sunt urmasii daco- romanilor, si ca s-au format ca popor in Dacia Traiana.

B. OAMENII, SOCIETATEA SI LUMEA IDEILOR

1. Secolul XX intre democratie si totalitarism. Ideologii si practici politice in Romania si in Europa

A. Victoria democratiei;

Sfarsitul Primului Razboi Mondial (1918), consfintea nu numai victoria Angliei, Frantei si Statelor Unite, ci si o victorie a democratiei. Imperiile multinationale (bazate pe regimuri autoritare) s-au destramat si locul lor a fost luat de state nationale, care vor opta pentru sisteme politice republicane sau monarhii constitutionale

Schimbarea hartii politice dar si noile raporturi de forta din Europa Rasariteana si Centrala au fost reglementate prin Tratatul de Pace de la Paris (1919-1920). Europa iesise zdruncinata din razboi. Atat invingatorii cat si invinsii se confruntau cu grave probleme economice, sociale, financiare :

- razboiul provocase pierderi umane si materiale uriase :
 - * zonele care fusesera teatre de razboi fusesera devastate
 - * muncitorii calificati pierisera pe front in mare parte
 - * femeile care i-au inlocuit manifestau tendinte de emancipare ce se va dezvolta in timp prin miscarea feminista

* efortul prelungit de razboi au fortat statele participante la cheltuieli care le depaseau posibilitatile

- in felul acesta , raporturile economice dintre SUA si marile puteri europene se vor modifica :
 - * Anglia si Franta au devenit datoare Americii,
 - * pietele lor de pe alte continente vor fi pierdute in favoarea SUA si a Japoniei

Statele Unite, iesite mai puternice din razboi, s-au implicat puternic in Europa, chiar daca, republicanii reveniti la putere au aplicat o politica izolationista.

Intre 1920-1933, cei trei presedinti republicani, (**Harding, Coolidge si Hoover**) au limitat interventia statului in economie, lasand-o in seama oamenilor de afaceri. Votul universal devine o realitate in 1920, prin acordarea de drept de vot femeilor.

In Anglia si Franta, democratia parlamentara si-a urmat cursul neintrerupt de razboi :

- aparitia Partidului Laburist, face ca scena politica britanica sa functioneze cativa ani cu trei partide politice
- femeilor li se acorda drept de vot in 1918,
- refacera economica s-a datorat unei remarcabile stabilitati politice si interventiei statului in economie

- in Franta exista un numar mare de partide politice si un anumit grad de instabilitate

- formarea unor coalitii (**Blocul National si Uniunea Nationala**) aveau ca scop principal blocarea acesului la putere a extremelor politice aparute imediat dupa razboi

Italia parea de neguvernata, democratia liberala fiind in criza. Opinia politica era foarte deceptionata de

- rezultatul razboiului
- gravitatea problemelor economice si sociale

- instabilitatea ministeriala (4 guverne in 3 ani 1919-1922)

In Germania, dupa tulburarile ce l-au silit pe imparatul Wilhelm al II-lea sa abdice si sa paraseasca tara , este proclamata republica parlamentara numita **Republica de la Waimar**, (1919) :

- a fost desfiintata autoritatea printrilor
- au fost acordate drepturi si libertati democratice cetatenilor
- a fost introdus votul universal

- tara se stabilizeaza sub conducerea unei majoritati conservatoare sub conducerea maresalului

Hindenburg, ales presedinte in 1925.

- * Romania, unificata din punct de vedere teritorial (1918), se inscrie pe aceeasi linie evolutiva:

- acordarea votului universal (1918)
- rezolvarea problemei agrare prin improprietarea taranilor in (1921)
- infiintarea partidelor minoritatilor care au impulsionat viata politica ,contribuind la

consolidarea democratiei

- noile realitati politice sunt consacrate de Constitutia din 1923
- dezvoltarea economica va atinge nivelul antebelic in anii urmatori

In concluzie, sfarsitul Primului Razboi Mondial (1918), consacra victoria democratiei dar, in realitate, atat desfaurarea conflictului cat si evolutia postbelica au impus renuntari permanente la acest ideal.

Noile state aparute in centrul si sud-estul Europei, recunoscute prin tratatele de pace de la Versailles, isi simteau frontierele vulnerabile fata de tendintele revizioniste, motiv pentru care democratia este repusa curand in discutie. Situatiia se complica si mai mult, ca urmare a faptului ca state invinse ca Rusia sovietica nu luaseră parte la incheierea pacii.

B) **Abandonarea democratiei**

Dupa razboi, multe state s-au confruntat cu reale dificultati de adaptare la relatiile postbelice si negasind solutii in gandirea politica si in sistemul politic democratic, multe tari s-au orientat spre oferta totalitara.

- in mod paradoxal, prima sursa a viitoarelor crize politice o va reprezenta frustrarile create de tratatele de pace :

- **Germania**, declarata unic vinovat de declansarea razboiului, si obligata la plata unei uriasе despagubiri de razboi, trebuie sa abandoneze orice pretentii coloniale si sa renunte complet la propria armata.

- frustrarea poporului german este alimentata de ;
 - criza economica
 - inflatia foarte mare
 - ocuparea zonei Ruhr (1923) de catre francezi

- **Italia** : - desi se numara printre statele invingatoare este departe de a fi o sursa de stabilitate
 - comunistii au organizat greve de mari proportii (1920)
 - fortele ultranationaliste isi manifestau nemultimea fata de tratatele de pace, care nu ofereau Italiei toate teritoriile promise anterior, cat si fata de ascensiunea stangii politice.

- **Rusia** : - dupa victoria sovietelor (1917), bolsevicii au instituit un regim de dictatura in numele Proletariatului
 - dictatura proletariatuului insemna de fapt dictatura partidului comunist, care a eliminat partidele de opozitie si a practicat teroarea de stat prin organele de represiune si supraveghere a populatiei
 - economia de piata a fost lichidata, trecandu-se la o economie planificata impreuna cu o industrializare si colectivizare fortata.

Admiratorii revolutiei din Rusia deveneau tot mai activi in Europa, determinand aparitia partidelor comuniste, care vor fi bine integrate in Internationala Comunista coordonata de la Moscova.

- in felul acesta, partidele comuniste au jucat in tarile lor rolul de instrumente de subversiune politica si de sprijin in favoarea U.R.S.S., primul stat totalitar.

Tot dupa razboi, au aparut si miscarile fasciste, mai intai in tarile invinse :

- Germania
- Bulgaria
- Ungaria

- sau nemulumite * Italia
- miscari cu caracter fascist au aparut si in tari ca :
 - * Spania
 - * Portugalia
 - * Franta
 - * Romania
 - * Anglia
- toate sfirsind intr-un nationalism agresiv si fiind profund antidemocratice.
- Statele totalitare au fost un produs al ideologiilor extremiste :
 - * de stanga = comunism
 - * de dreapta = fascism
- aparute ca o reactie la amenintarea comunista, regimurile totalitare de dreapta au limitat sau suprimat drepturile si libertatile democratice si au eliminat din viata politica fortele care li se opuneau.
- Fascismul** italian, bazat pe ideologia statului si a natiunii, l-a propulsat la putere pe Mussolini (1922).
- punctele sale de sprijin erau :
 - mitul natiunii unitare
 - trecutul glorios al Italiei
- valorile liberale erau negate, fiind considerate vinovate de declinul statului
- pluralismul politic era privit ca o sursa de divizare a natiunii
- Mussolini se dorea seful unui stat puternic, avand un control complet asupra cetatenilor, si reprezentand interesul national.
- la baza societatii trebuia sa fie omul nou, disciplinat dornic de cucerire.
- Nazismul** : - este ideologia care la adus pe Adolf Hitler la putere in Germania (1933)
 - are la baza puritatea rasei germane
- poporul german in viziunea nazistilor, se identifica cu o astfel de rasa superioara, cea ariana.
- pentru Hitler, statul totalitar nu era altceva decat un instrument capabil sa apere aceasta comunitate rasiala
- elementele impure si decadente care puteau vicia puritatea rasei ariene erau :
 - evreii
 - tigani
 - slavii
- care erau considerati rase inferioare si trebuiau eliminate
- un stat german puternic era , in viziunea nazistilor, singurul care putea spala umilinta la care fusesera supusi germanii la Versailles.

Rusia interbelica, conform ambitiei lui Stalin, urma sa devina un stat modern puternic. Instrumentele folosite in acest scop au fost :

- planificarea
- industrializarea fortata
- colectivizarea fortata in agricultura
- propaganda uriasa
- teroarea organizata impotriva intregului popor

Asemenea tuturor dictatorilor, **Mussolini, Hitler, Stalin** doreau mentinerea cetatenilor sub un control extrem de strict. Astfel imensele aparate de propaganda puse in miscare aveau drept scop glorificarea conducatorului suprem, precum si o atenta supraveghere a tot ceea ce putea influenta modul de gandire al oamenilor ; ziare, radiu, film, literatura. Liderului suprem i s-a oferit titlul de :

- Duce = in Italia
- Fuhrer = in Germania

Daca regimurile totalitare au avut trasaturi comune, au existat si elemente specifice pe care acestea le-au cunoscut.

Stalinismul (U.R.S.S.) – ideologia primului regim comunist din istorie

- se baza pe principiile fundamentale ale marxism-leninismului
- tinta sa finala era constituirea societatii comuniste, etapa in care atat statul cat si clasele sociale urmau sa dispara

Nazismul (Germania) - statul totalitar bazat pe superioritatea rasei

- trebuie sa apere aceasta comunitate de elementele impure si sa asigure arienilor spatiul vital necesar propriei lor dezvoltari.
- cum acest spatiu depasea cu mult granitele statului german, se ajunge la razboi, ca principal instrument care rezolva aceasta situatie

Romania : - infiintarea Partidului Comunist (1921), supus Cominternului(Internationala Comunista) de la Moscova

- infiintarea miscarii de factura fascista **Legiunea Arhanghelului Mihail (1927)**

- au constituit principalele forte politice antidemocratice din perioada interbelica.
- daca miscarea comunista avea o pondere putin semnificativa, in schimb miscarea legionara era in plina ascensiune

- condusa de Corneliu Zelea Codreanu, numit Capitan al miscarii, legiunea a profitat de nemulțumirile provocate de guvernarea partidelor traditionale si a actionat pentru mentinerea Romaniei Mari, dar a practicat si violenta fata de adversarii politici si autoritati ajungand chiar la asasinat :

- * I.Gh. Duca
- * Virgil Madgearu
- * Nicolae Iorga

- in pofida acestei realitati si a imperfectiunilor democratiei romanesti, Romania a rezistat ofensivei totalitare pana in 1938, cand regele Carol al II-lea si-a impus regimul de autoritatea monarhica (1938-1940), urmat apoi de dictatura militara a generalului Ion Antonescu (1940-1944) si , in final, de perioada regimului comunist (1947-1989). A fost perioada in care traditia democratiei romanesti a fost abandonata si multi oameni politici si de cultura au fost obligati sa-si parasesca tara sau sa se supuna riscului eliminarii fizice in puscariile comuniste.

Lumea postbelica :

Sfarsitul celui de-al Doilea Razboi Mondial nu a reusit sa transeze competitie dintre cele doua sisteme politice (democratice si totalitare).

- prin infrangerea Germaniei, Italiei si Japoniei, erau inlaturate principalele regimuri fasciste cel german si cel italian

- prin victoriile obtinute de Uniunea Sovietica si ocuparea de catre armatele acesteia a celei mai mari parti din Europa de Est, au avut drept consecinte instalarea prin lovituri in forta si fraude electorale a unor regimuri comuniste in tari ca :

- * Polonia
- * Romania
- * Ungaria
- * Bulgaria
- * Cehoslovacia
- * Germania de Est

- cu sprijinul direct sau indirect al U.R.S.S., comunistii vor prelua puterea si in alte tari cum ar fi :

- * Iugoslavia
- * Albania
- * China
- * Coreea de Nord
- * Vietnam
- * Cuba

Desi fusesera aliate cu Uniunea Sovietica impotriva regimurilor fasciste, democratiile occidentale au sfarsit prin a intelege pericolul care il reprezenta extinderea totalitarismului comunist.

- in frunte cu S.U.A., ele au trecut la un program de stavilire (containment) a expansiunii comunismului (1947).

- statele lumii s-au regrupat de aceasta data pe criterii politice, lumea evoluind in urmatoarele decenii in logica noului tip de conflict “ **razboiul rece**”

- a luat fiinta o lume bipolară politic, construita in jurul principalelor centre de putere economica si militara a lumii :

- **NATO** = în jurul S.U.A.

- **Pactul de la Varsovia** = în jurul U.R.S.S.

- prima grupare numita si lumea libera a continuat sa se dezvolte pe principii democratice pluraliste
- cea de-a doua, blocul comunist totalitar, pe principiul democratiilor populare.

Constituit ca urmare a amenintarii Armatei Rosii, blocul sovietic avea sa cunoasca mai tarziu, primele fisuri :

- revolutia maghiara din 1956
- criza cehoslovaca din 1968
- fenomenul Solidaritatea din Polonia din anii '80
- imensa presiune economica impusa Uniunii Sovietice de cursa inarmarilor au determinat regimurilor comuniste est-europene sa treaca la reforme politice.
 - promovarea acestora de Mihail Gorbaciov a condus nu numai la dezmembrarea regimurilor comuniste (1989), ci si a U.R.S.S. in (1991).
 - era sfarsitul totalitarismului promovat de ideologia comunista si inceputul tranzitiei spre democratie a statelor est-europene.

Se incheia, deocamdata, infruntarea dintre democratie si totalitarism, care a constituit una din principalele caracteristici ale secolului al XX-lea.

2. **Constitutiile Romaniei.**

Constitutia : - reprezinta un act juridic si politic fundamental al unei tari.

- reglementeaza relatiile referitoare la forma de guvernament, structurile si atributiile puterilor in stat si se formuleaza drepturile fundamentale ale cetatenilor.

Constitutia din 1866.

- Prima constitutie romaneasca a fost elaborata in anul 1866, in timpul domniei lui Carol I (domn intre anii 1866-1881, ; rege intre anii 1881-1914), si a avut ca model constitutia belgiana, considerata la acea data cel mai democratic act European.
- Adunarea Constituenta , aleasa inca din aprilie 1866, isi incepe dezbaterile in vederea adoptarii constitutiei.
- constitutia a fost structurata pe – 8 titluri >>> impartie pe capitole>>> impartite pe sectiuni.
- continutul ei se refera la :
 - teritoriul Romaniei
 - drepturile romanilor
 - puterile in stat
 - reprezentanta nationala
 - prerogativele Domnitorului si ale ministrilor
 - celelalte puteri ale statului (Judecatoreasca, armata, etc.)

Constitutia inscrie urmatoarele principii de baza :

- * suveranitatea nationala
- * separarea puterilor in stat
- * guvernarea reprezentativa

De mentionat ca desi Romania era sub autoritatea Imperiului Otoman, Constitutia nu facea nici o referire la acest aspect juridic international, de dependenta fata de Poarta.

- constitutia prevedea ca ‘ ‘ **Principatele unite formeaza un singur stat cu numele de Romania** ‘ ‘ si ca teritoriul sau era inalienabil (nu putea fi instrainat) si indivizibil(nu putea fi impartit).

- Romania este un regat constitutional si ereditar , care are in Domn pe seful statului, avand prerogative foarte largi.

Cele trei puteri publice – executiva , legislativa si judecatoreasca- se specifica in Constitutie ‘ ‘**emana de la natiune, care nu le poate exercita decat prin delegatiune** ‘ ‘.

- **Puterea executiva :**
 - o exercita Domnitorul si Guvernul = avand la baza principiul monarhiei ereditare, pe linie masculina din ordinul de primogenitura (primul nascut in familie)
 - se acorda largi **prerogative Domnitorului :**
 - dreptul de a numi si revoca ministri si inalti functionari publici
 - conducator suprem al armatei
 - sanctioneaza (aproba legile statului pentru a dobandi un caracter executiv) si promulga legile (ofera un caracter executoriu unei legi).
 - acorda amnistie (iertarea pedepsei si inlaturarea raspunderii penale) si gratiere (scutirea totala sau partiala a executarii pedepsei, mentinand insa condamnarea)
 - are drept de veto absolut (dreptul de a se opune unei aprobari sau hotarari)
 - poate sa dizolve Parlamentul (cu conditia de a organiza alegeri intr-un interval de maxim o luna.
 - confera decoratii si grade militare
 - semneaza conventii comerciale vamale
 - **Puterea legislativa :**
 - este colectiva, exercitata de Domnitor si de Parlament (numit Reprezentanta Nationala).
 - sistemul parlamentar = bicameral
 - Adunarea Deputatilor = (aleasa pe 4 ani)
 - Senat = (ales pe 8 ani, cu dreptul de a se renoi pe jumatate la mijlocul mandatului)
 - erau alese prin vot censitar (dreptul de vot este acordat cetatenilor in functie de avere, venituri, capital bancar sau industrial de care dispun)
 - se impart in colegii
 - Adunarea Deputatilor = initial 4 colegii iar ulterior 3
 - Senatul = 2 colegii
 - Parlamentul, voteaza legile si are dreptul de interpelare parlamentara (procedura prin care deputatii pot sa ceara explicatii unui membru al guvernului sau intregului guvern.
 - Adunarea Deputatilor are si o atributie mai speciala :
 - * discuta si voteaza bugetul de stat (aspect nou fata de actele cu valoare constitutionala anterioare)
 - **Puterea judecatoreasca**
 - se exercita de catre – Curti de judecata
 - Tribunale
 - instanta suprema = Inalta Curte de Casatie >>>>> hotararile si sentintele sale se pronunta in virtutea legii si se exercita in numele domnitorului.
 - principiul responsabilitatii ministeriale atesta ca legile semnate de domn sunt contrasemnate de ministri (de resort), fiind singurii responsabili de respectarea acestora.
 - principiul drepturilor si libertatilor cetatenesti inscrite sunt :
 - * libertatea – constiintei
 - cuvantului
 - presei
 - asocierii
 - intrunirilor
 - * inviolabilitatea domiciliului
 - * libertatea individuala vizeaza prezumtia de nevinovatie
 - * articolul 7 acorda cetatenie romana (impamantenire) doar crestinilor
 - * proprietatea privata este considerata sacra si inviolabila (exproprierea se face doar in situatii exceptionale de interes public si cu acordul domnitorului si cu dreapta despagubire)
 - * dreptul la educatie (invatamantul primar este obligatoriu si gratuit)
- Constitutia din 1866, prin prevederile si principiile care stau la baza ei, poate fi considerata una din cele mai liberale din epoca.

Constitutia din 1923.

- adoptata in urma desavarsirii unitatii statale nationale din 1918, (formarea Romaniei Mari)
- a modificarilor politice
 - 1881 = Romania devine regat
 - 1877 = proclamarea Independentei de stat a Romaniei
- a fost considerata una din cele mai democratice din perioada Europei interbelice
- elaborata in timpul guvernarii liberale
- structurata asemeni celei din 1866 in
 - titluri
 - sectiuni
 - capitole
 - articole
- sunt mentinute o parte din articolele constitutiei din 1866, altele dispar si apar articole noi, care reflecta schimbarile petrecute la sfarsitul secolului al XIX-lea si inceputul secolului al XX-lea.
- Romania era stat national unitar roman, ceea ce confirma unirea provinciilor romanesti : **Basarabia, Bucovina, Transilvania** >>>> cu Romania din anul 1918.
- Romania era regat, iar regele impreuna cu guvernul reprezenta puterea executiva.
- prin Constitutia din 1923, in cazul minoratului regelui se instituia o **Regenta** alcatuita din trei persoane, stabilite de rege in timpul vietii si nu prin testament ; pe durata acestuia nu se putea aduce nici o modificare Constitutiei.
- Regatul Romania era declarat stat national, unitar si indivizibil, teritoriul sau fiind inalienabil. Puterea in statul roman apartine natiunii, care nu o poate exercita decat prin reprezentantii sai alesi.
- puterea este exercitata de
 - rege si de guvern = pe plan executiv
 - rege si de adunarile legitime (Adunarea Deputatilor si Senat)= in plan Legislativ
 - organele judecatoresti = in planul puterii judecatoresti
- proprietatea are o functie sociala – care este exprimata prin faptul ca se admite exproprierea pentru cauze de
 - utilitate publica
 - interes
 - general
 - cultural
 - administrativ
- bogatiile subsolului erau nationalizate

Puterea Legislativa:

- se desfiinteaza colegiile din Adunarea Deputatilor si Senat
- apare o noua lege electorala 1918, prin care este introdus votul universal, direct, egal ,secret pentru barbati incepand cu varsta de 21 de ani (exceptie facand femeile, magistratii, militarii)
- legifereaza in numele natiunii
- reprezentanta nationala este aleasa de toti cetatenii barbati majori
- minoritatile sunt reprezentate de drept in Parlament
- Parlamentul format din doua camere – Adunarea Deputatilor
 - Senat
- atat regele cat si Parlamentul au dreptul de a initia legi. Pentru intrarea lor in vigoare este nevoie de acordul ambelor institutii'
- se prevedea, de asemenea, infiintarea unui Consiliu Legislativ, care avea menirea de a ajuta in mod consultativ, nu deliberativ, la elaborarea si coordonarea legilor.

Puterea Executiva :

- apartine Regelui si Consiliului de Ministri
- conduc activitatile curente ale statului
- regele - numeste seful guvernului
 - poate elabora regulamente pentru aplicarea legilor
 - este seful armatei
 - are dreptul de a bate moneda
 - confera decoratii si grade militare
 - amnistiaza si gratiaza
- nici un act semnat de rege nu are valabilitate daca nu este contrasemnat de un ministru, care este responsabil pentru actul respectiv

- ministrii au raspundere politica, in fata Parlamentului, penala si civila pentru savarsirea de abuzuri, in fata instantelor de judecata.

Puterea Judecatoreasca :

- apartine Curtii de Casatie si Justitie

-este institutia suprema a puterii judecatoresti

- se pronunta cu privire la constitutionalitatea legilor si a actelor de guvernament

- organizarea si functionarea puterii judecatoresti pastreaza principiile fixate de Constitutia de la 1866.

- pentru asigurarea independentei si obiectivitatii judecatorilor, acestia sunt **inamovibili**

- **contenciosul administrativ** reprezinta procedura prin care se pot rezolva, in justitie, problemele intervenire intre cetateni si institutiile statului.

Pe baza Constitutiei din 1923, se acorda dreptul de cetatenie indiferent de religie, limba, etnie,

- proprietatea privata este garantata

- invatamantul primar este obligatoriu si gratuit in mediul urban si rural

- zacamintele subsolului (cu exceptia petrolului) intra in proprietatea statului

Ca si in alte monarhii constitutionale, constitutia din 1923, proclama principiul potrivit caruia ‘‘ regele domneste dar nu guverneaza’’. In practica insa, regele si guvernul isi vor insusi uneori puteri mai mari decat le acorda Constitutia.

Cu toate aceste legi fundamentale din 1866 si 1923, au asigurat functionarea unui regim democratic in Romania.

Constitutia din 1938 .

Adoptata in contextul in care, in alegerile parlamentare din anul 1937, nici un partid politic nu a obtinut 40% din voturi pentru a primi ‘‘prima electorala’’.

- Constitutia din 1938, este considerata constitutia lui Carol al II-lea, (1930-1940)

- se bazeaza pe un concept autoritar

- a fost redactata de juristul Istrate Miculescu

- ea nu mai emana de la natiune ci de la puterea executiva

Din punct de vedere al organizarii fiecarei puteri in stat, noua constitutie contine diferente esentiale fata de constitutiile anterioare:

- Regele este capul statului

- puterea legislativa se exercita de catre Rege prin Reprezentanta Nationala formata din :

- Adunarea Deputatilor

- Senat

- Constitutia prevede doua atribute esentiale ale capului statului :

- persoana regelui este inviolabila ; ministrii lui sunt raspunzatori

- actele de stat ale regelui vor fi contrasemnate de un ministru care, prin aceasta ,devine raspunzator de ele.

Constitutia declara responsabili pe ministrii care au contrasemnat actul si, prin aceasta, isi angajeaza responsabilitatea lor proprie.

- prerogativele sefului statului sunt deosebit de mari :

* regele are atributii - legislative

- executive

- judecatoresti

* regele are drept de veto absolut incat poate refuza sanctionarea unei legi fara a da explicatii

* putea dizolva Parlamentul fara a avea obligatia de a-l convoca intr-un anumit termen

* se consacra dreptul sefului statului de a legifera prin decrete-legi

* hotararile judecatoresti se executa in numele regelui

Titlul al II-lea din Constitutia din 1938, care in mod traditional trata despre drepturile omului, este impartit in doua capitole:

- **Despre datoriile romanilor**

- **Despre drepturile romanilor**

- prioritatea datoriilor fata de drepturi demonstreaza insusi spiritul Constitutiei

- In constitutiile anterioare romanii aveau numai doua datorii :
 - de a urma cursurile scolii primare
 - de a indeplini serviciul militar
- in privinta impartirii administrative a tarii :
 - se suprima articolul care viza organizarea in judete;
 - este introdus articolul prin care tara este impartita mai intai in
 - rezidente regale
 - tinuturi

Exercitiul puterilor constitutionale trece in mainile Regelui, caruia i se atribuie chiar si monopolul revizuirii Constitutiei.

Constitutia din 1948

- Adoptata in urma abdicarii fortate a regelui Mihai (30 decembrie 1947), si a proclamarii Republicii Populare Romane, care este o democratie populara impusa.
- evidentiaza institutionalizare comunismului prin transformarea treptata a societatii romanesti dupa modelul stalinist.
- alcatuita dupa modelul Constitutiei Sovietice in vigoare, are un caracter provizoriu, in care prevederile economice prevalau asupra celor politice, si a reprezentat instrumentul regal prin care se pregatea trecerea intregii economii sub controlul statului.
- ea prevedea ca:
 - mijloacele de productie, bancile, societatile de asigurare pot deveni proprietatea statului cand interesul general o cere
 - comerțul intern si extern trece sub controlul statului
 - planificarea economiei nationale
- in Republica Populata Romana, organul suprem al puterii de stat este **Marea Adunare Nationala (M.A.N.)**
 - organul legislativ = Prezidiul M.A. N., care este raspunzator doar in fata M.A.N.
- Guvernul = este organul executiv si administrativ si raspunde in fata M.A.N. si al Prezidiului M.A.N. in perioada dintre sesiuni.
- Instantele Judecatoresti sunt:
 - Curtea Suprema
 - Tribunalele
 - Judecatoriile Populare

- se suprima inamovibilitate (calitatea unui demnitar de a nu putea fi transferat, inlocuit sau destituit din functia pe care o ocupa) judecatorilor .
- constitutia putea fi oricand modificata la propunerea Guvernului sau a unei treimi din deputati, de catre Marea Adunare Nationala

In consecinta :

- se nationalizeaza in 1948 - principalele intreprinderi industriale
 - miniere
 - bancare
 - de transport
 - de asigurari
 - cea mai mare parte a cladirilor si locuintelor
- * se face o noua reforma monetara (sunt confiscate ultimele rezerve in numerar)
- * se hotaraste transformarea socialista a agriculturii

Constitutia din 1952

- reprezinta legea totalei aserviri a Republicii Populare Romane fata de Uniunea Sovietica.
- in primul capitol, Constitutia pune la baza existentei statului Roman dependenta fata de Uniunea Sovietica. Prietenia cu U.R.S.S. reprezinta ‘ ‘ **baza politicii noastre externe**’ ’
- principiul de baza al puterii de stat este dictatura proletariatului
 - regimul de stat al Romaniei este **regimul democratiei populare** care reprezinta interesele celor ce muncesc
- statul democrat popular este o forma a dictaturii proletariatului exercitata de Partidul Comunist.

- organul executiv suprem al R.P.R. este **Consiliul de Miniștri**
- justiția este realizată de către - **Tribunalul Suprem** al R. P.R.
 - tribunalele regionale
 - tribunalele populare
 - tribunalele judecătorești
- organul legiuitor era = **Marea Adunare Națională (M.A.N.)**, aleasă pe o perioadă de 4 ani
 - M.A.N. alege **Tribunalul Suprem**, pe o perioadă de 5 ani
- titlul ‘ ‘ **Deprurile și datoririle fundamentale ale cetățenilor**’ ’ subliniază preponderența statului asupra cetățenilor și accentuează mai mult datoririle decât drepturile.
 - dreptul la muncă
 - dreptul la învățare
 - dreptul la supraviețuire (odihnă, pensie)
 - erau mai multe datoriri.
 - libertatea - cuvântului
 - presei
 - întrunirilor
 - mitingurilor
 - demonstrațiilor de masă
 - se exercită în conformitate cu interesele celor ce muncesc, și în vederea întăririi regimului democrației populare .

Partidul Muncitoresc Român, era forța conducătoare atât a organizațiilor celor ce muncesc cât și a organelor și instituțiilor de stat.

- dreptul la asociere era subordonat înregistrării sub conducerea P.M. R.
- în această constituție se vorbește pentru prima dată despre proprietatea socialistă și de ‘ ‘ **rolul conducător al partidului**’ ’

Constituția din 1965

România = este republica socialistă teritoriul său fiind - inalienabil
- indivizibil

- constituția **Republicii Socialiste România** = conferă rolul conducător **Partidului Comunist Român**, în întreaga viață a societății
 - organul suprem al puterii de stat, era **Marea Adunare Națională**, singurul organ legiuitor
 - consiliul de stat, singurul organ suprem al puterii de stat era subordonat M.A. N.
- în 1974, prin legea nr. 1 a fost instituită funcția de Președinte al R.S.R., iar atribuțiile deținute de Consiliul de Stat reveneau șefului statului.

Constituția din 1991 (revizuită în 2003, prin referendum)

- a fost elaborată pe fondul evenimentelor revoluționare din 1989, care au dus la căderea regimului comunist și revenirea la un regim politic democratic.
- noua constituție îmbină tradiția democratică cu noile principii constituționale europene.
- România este : - un stat – național
 - unitar
 - indivizibil
 - independent
- forma de guvernământ = Republica semiprezidențială
- * suveranitatea națională aparține poporului, care o exercită prin – organele reprezentative
 - referendum
- are la bază principiul – separării puterilor în stat
 - sistemului parlamentar bicameral
 - drepturile și libertățile democratice

Puterea executivă :

- este reprezentată de – Președintele României = veghează la respectarea Constituției
 - Guvern = asigură realizarea politicii interne și externe
 - conduce administrația publică

Puterea legislativa :

- o exercita **parlamentul** = bicameral >>>>>organul reprezentativ si singura autoritate legiuitoare
- legile adoptate de parlament se rtmite spre promulgare presedintelui Romaniei

Puterea Judecatoreasca = o reprezinta instantele judecatoresti

- Curtea Suprema de Justitie

Depturile si libertatile cetatenesti:

- libertatea
 - individuala
 - de exprimare
- dreptul
 - la invatatura
 - la vot
 - de a alege si a fi ales
- proprietatea este ocrotita (drept modificat in 2003, cand proprietatea devine garantata)
- dreptul
 - da a fi ales in Parlamentul European
 - la libera circulatie in tara si strainatate
- interzicerea pedepsei cu moarte si torturii
- libertatea de – asociere
 - intrunire

* cinstuitia din 1991 si apoi revizuita in 2003, imбина traditia democratica din spatiul romanesc cu principiile democratice constitutionale europene.

C. **STATUL SI POLITICA**

1. Autonomiile locale si institutiile centrale in spatiul romanesc (secolele IX-XVIII)

Context intern :

- autonomiile existente in secolele IX-XIII , erau in pericolul de a fi anihilate de :
 - ungurii din Panonia
 - Imperiul Bizantin
- in perioada secolelor VIII- IX, este caracteristica convietuire romano-slava, in cadrul unor formatiuni prestatale timpurii.
 - in spatiul carpato-danubiano-pontic, predominau structurile politico-teritoriale traditionale:
 - **obstie satesti**
 - forme de organizare sociala specifice evului mediu
 - caracterizate prin
 - munca in comun
 - imbinarea proprietatii
 - private
 - cu cea comuna
 - autoconducere si aparare
 - stranse legaturi economice intre membri
 - in spatiul romanesc a fost - principala forma de organizare sociala in perioada Formarii limbii romane si a poporului roman
 - in interiorul sau s-au format principalele categorii sociale ale societatii medievale
 - se grupeaza in :
 - uniuni satesti (romanii populare)= formatiuni politice Prestatale

Formele traditionale de organizare politica romaneasca, predominante in secolele IX-XIII erau :

- * **cnezatul**
 - formatiune politica care include doua sau mai multe sate
 - asezat de obicei pe vale unui rau
 - aflata sub autoritatea unui cneaz
- * **voievodatul**
 - formatiune politica formata din doua sau mai multe cnezate
 - condusa de un voievod
 - a carui atributie era mai mult militara

Contextul extern este reprezentat de raportul cu ungurii

- atacurile acestora au fost oprite spre vestul Europei in 955 de catre – Otto I
- isi incep expansiunea spre est.
- iar cucerirea Transilvaniei se incheie in secolul XIII.

Tipuri de autonomii romanesti:

- spatiul intracarpatic :

- documentul istoric a lui Anonymus **Gesta Hungarorum**, face mentiuni pentru secolul al IX-lea :
 - ducatul/ voievodatul lui Menumorut (in Crisana), cu centrul la = Biharea
 - ducatul/ voievodatul lui Glad (in Banat), cu centrele de la Cuvin si Orsova
 - ducatul lui Gelu (Transilvania propriu-zisa), cu centre la Dabaca si Moldovenesti
 - " Gelu quidam blacus" (Gelu zis Romanul)
 - avand ca supusi pe romanii si slavii (" blahii et sclavii ") care traiesc in tara de dincolo de paduri, avand pamant fertil , sare si aur.
- continuitate in formatiune lui Gelu prin Gyla (refuza crestinarea in rit catolic)
- si cea a lui Glad prin Ahtum, (care vamuiește sarea regala)
 - care coboara pe Mures
 - este invins de maghiari iar teritoriul sau este ocupat

* sunt confirmate de izvorul istoric **Viata sfantului Gerard** = pentru secolul al XI- lea.

- in spatiul dintre Carpati di Dunare :

- izvorul istoric **Diploma cavalerilor ioaniti** (1247), acordata de regele Ungariei Bela al IV-lea, Preceptorului ordinului ioanit Rembald, si **Actul Papal din 1227** atesta existenta urmatoarelor formatiuni politice :

- **2 cnezate in dreapta Oltului** :
 - a lui Farcas, in nord, spre Valcea
 - a lui Ioan, in sud, fostul judet Romanati
- **2 voievodate** :
 - a lui Litovoi in – nordul Olteniei
 - Tara Hategului (spre munti in Transilvania)
 - al lui Seneslau in – nordul Munteniei
 - Tara Severinului, pana la Olt (in 1230 devine Banatul de Severin)

Formatiunile politice, cu exceptia voievodatelor, erau daruite de regele Ungariei cavalerilor ioaniti, acestora alaturandu-se si Cumania (unde s-a pus bazele unei episcopii cu sediul la Civitas Milcoviae).

- in spatiul de la est de Carpati :

Sunt atestate in izvorul istoric **Cronica lui Nestor (cronica de la Kiev)**, formatiuni politice denumite in izvoatele istorice externe: - tari locuite de valahi

- in jurul anului 1000, traditia istorica localizeaza " Tara Sipenitului", care impreuna cu structura politica " Codrii Cosminului"== grupeza asezarile intarite din secolele IX-XI din jurul orasului Cernauti.
- " Codrii Hertei " cu centrul la **Fundul Hertei**, care era o fortificatie de pamant cu valuri si palisade
- campuri - Campul lui Dragos
- cobale - Neamt
- ocoale - Campulung
- Vrancea

-In spatiul dintre Dunare si Mare :

-izvoarele epigrafice si cele scrise, mentioneaza urmatoarele formatiuni politice :

- jupanatele - Jupan Dimitrie (atestat in inscriptia de la Mircea Voda in 943)
 - Jupan Gheorghe (atestat in inscriptia de la Basarabi Murfatlar din sec. al X-lea)
- Thema Paristrion - circumscripție administrativ-teritoriala militara a Imperiului Bizantin
 - conducerea apartine unui strateg cu atributii – administrative
 - judecatoresti
 - militare
- numit de Imparat, in perioada (971- 1204)

- alte formatiuni politice de tip voievodat sunt mentionate de Ana Comnena, fiica imparatului bizantin Alexie Comnenul, in lucrarea sa Alexiada : (pentru secolele XI-XIII).

- Tatos
- Sestlav
- Satza

2. Constituirea statelor medievale romanesti :

Factorii interni :

- care au favorizat formarea statelor medievale romanesti au fost :
 - viata economica prospera
 - cresterea demografica semnificativa
 - dezvoltarea drumurilor comerciale
 - de la nord la sud = ‘‘ Drumul Moldovenesc’’
 - de la vest la est = lega Europa Centrala de Marea Neagra
 - se accentueaza diferentele sociale = Diploma cavalerilor ioaniti, mentioneaza pe ‘‘majores terre’’- (mai marii pamantului) si ‘‘ rustici’’ (cei care vor forma taranimea de mai tarziu).
 - incursiunile militare (invaziile) cumanilor si tatarilor(1241-1242), care opresc expansiunea maghiara la est si sud de Carpati.
 - criza dinastica din Ungaria, prin stingerea dinastiei Arpadiene

a. Statul Asanestilor:

- * Cel dintii stat romanesc creat a luat fiinta la sud de Dunare:
 - s-a format in Peninsula Balcanica
 - valahii de la sud de Dunare - erau amenintati de Imperiul Bizantin
 - intrasera anterior ca locuitori ai – Tesaliei
 - Epirului
 - Grecia Centrala
 - Muntii Hemus (Balcani)
 - locuitorii oraselor erau si pastori transhumanti din luna aprilie pana in luna septembrie
 - se rascoala in (1066), impotriva fiscalitatii de la Constantinopol
 - obtin indeplinirea tuturor cererilor formulate.
 - in 1185, imparatul Issac al II-lea Anghelos, impune o dare exesiva pe oi si vite:
 - duce la o revolta a valahilor sus conducerea fratilor – Petru
 - Asan
 - victoria obtinuta de valahi a insemnat si formarea statului vlaho-bulgar
 - in 1187, Bizantul recunoaste noul organism politic constituit in Balcani.
 - dupa alte rezvratiri in care si-au pierdut viata ambii conducatori, tronul este preluat

de Ionita Caloian (1197-1207)

- statutele sunt recunoscute de papa Inocentiu al III-lea,
 - conditia fiind = supunerea fata de Roma si trecerea la catolicism
- in timpul lui Ioan Asan al II-lea (1281-1241), statul vlaho-bulgar atinge apogeul puterii sale
 - rupe legaturile cu papalitatea si revine la ortodoxism
 - restabileste legatura cu Patriarhia de la Constantinopol
 - elementul bulgar devine predominant in defavoarea celui romanesc

Imperiul Romano- Bulgar, nu a antrenat practic decat pe valahii balcanici. Statul avea sa cunoasca divizarea (faramitarea teritorial-politica) feudala si apoi desfiintarea sa de catre sultan (secolul al XIV-lea)

b. Formarea Voievodatului Transilvaniei :

- un rol important in formarea celui dintai stat medieval romanesc – Voievodatul Transilvaniei- il reprezinta :
 - existenta autonomiilor locale
 - atacurile ungurilor spre est
 - cucerirea Transilvaniei care se incheie in secolul al XIII-lea (in anul 1222, ungurii sunt atestati documentar la limita rasariteana pe linia Carpatilor)

In jurul anului 1000, regele Ungariei se crestineaza luindu-si numele de Stefan, iar sub pretextul raspandirii religiei catolice, va actiona in vederea cuceririi teritoriului intracarpatic.

- anihilarea formatiunilor politice din Banat si Transilvania nu a fost urmata imediat de instalarea stapanirii regatului maghiar asupra acestor teritorii.
- lupta pentru tron
- anarhia interna
- presiunea Imperiului Romano-German

- amana pentru o jumatate de secol ofensiva Ungariei in Transilvania
- dupa anul 1100, regalitatea maghiara va incerca sa impuna treptat modelele de organizare politico-administrative, religioase, sociale, economice de tip apusean.
- in plan politic, in 1111 sunt atestati – **Mercurius**= ‘’princeps Ultransilvanus’’ (principe al Transilvaniei)
 - **Simion** = ‘’episcopus Ultransilvanus’’ (episcop catolic al Transilvaniei)
- tot in 1111, este constituit si primul comitat = Bihorul
- forma de organizare care insa se va impune este insa forma de organizare romaneasca = **voievodatul**
 - la 1176, documentele il mentioneaza ca voievod al Transilvaniei pe Leustachius, ce era vasal al regelui Ungariei.
- Mentinera vechii denumiri autohtone are, pe de o parte,
 - semnificatia existentei populatiei romanesti majoritare
 - subliniaza rezistenta populatiei autohtone la modelul impus anterior de cuceritori
- spre sfarsitul secolului al XIII-lea, voievozi ca – Roland Bors
 - Ladislau Kan
 - isi asuma prerogative sporite conducand ca advarati domnitori independenti
- din punct de vedere administrativ, regalitatea maghiara a incercat sa impuna ca forma de organizare comitatul (specific Europei Apusene)
 - era condus de un comite - stapanea un domeniu sau un complex de domenii
 - stationa o garnizoana militara.
 - dupa Bihor, au urmat : - Dabaca
 - Crasna
 - Cluj
 - Alba
 - Satmar
 - Arad
- in celelalte zone se pastreaza vechea forma de organizare administrativa = districtul.
 - Tara Fagarasului
 - Tara Rodnei
 - Tara Oasului
 - Tara Amlasului
- * acestea cuprindeau vechile cnezate sau parti ale voievodatelor, si erau conduse de :
 - voievozi
 - cnezi
 - juzi
 - ce aplicau in administratia lor vechile’’ obiceiuri ale pamantului ‘’.
- Cu scopul de a apara granitele de primejdia nomazilor turanici, si cu intentia de stimula dezvoltarea economica a Transilvaniei, coroana maghiara a colonizat in secolele al XII-lea si al XIII-lea, in interiorul arcului carpatic pe : -secui
 - sasi
- secuii** : - probabil populatie de origine turanica
 - participa impreuna cu maghiarii la cucerirea Panoniei
 - sunt asezati in zonele :
 - Bihor
 - Tarnave
 - Subcarpatii Rasariteni
 - maschiază inaintarea ungurilor in Transilvania
 - in schimbul obligatiilor militare fata de Ungaria, le-a fost ingaduit sa :
 - pastreze vechea organizare - juridica, politica si social- economica
- sasii** : - vin in Transilvania in mai multe etape impinsi de transformarile social-economice din lumea germana
 - flandrenzii
 - teotonii
 - saxonii

- au fost adusi de regele maghiar Andrei al II-lea
- colonizati in zone locuite majoritar de romani :
 - Tara Barsei
 - Bistra
 - Sibiu
 - Rodna
- au avut mai ales rol economic
- daruiti cu o serie de privilegii
 - dreptul de a construi cetati
 - de a face comert
- larga autonomie si dependenta fata de regele Ungariei
- cele mai importante orase ale lor erau :
 - Brasov
 - Cluj
 - Bistrita
 - Alba-Iulia
 - Oradea
- in secolul al XIII-lea, cucerirea Transilvaniei de regalitatea maghiara s-a incheiat odata cu colonizarea cavalerilor teutoni (1211-1225).
- motivele prezentei sasilor au fost mult timp :
 - militare = respingerea atacurilor migratorilor
 - religioase = atragerea la catolicism al autohtonilor
 - politice = consolidarea purerii regale maghiare in acest spatiu geografic.
- * se poate considera ca voievodatul Transilvania a fost primul stat medieval romanesc.
- * cuceritorii maghiari nu au putut sa-si impuna stapanirea asupra unei populatii majoritar romaneasca astfel ca au fost nevoiti sa accepte o larga autonomie si privilegii.

c. **Formarea statului medieval Tara Romaneasca.**

- in a doua jumatate a secolului al XII-lea
 - succesele dezvoltarii economice
 - structurile sociale in formare
 - conjunctura internationala favorabila
- au creat conditiile favorabile infaptuirii statului medieval centralizat
- la inceputul secolului al XIII-lea, regarul Ungariei incearca sa-si extinda stapanirea la sud si est de Carpati, sub masca cruciadei impotriva ortodocsilor.
- in anul 1277, voievodatul lui Litovoi (poate cel din Diploma sau poate altul) :
 - denunta suzeranitatea maghiara
 - refuza plata tributului
 - si-a afirmat autoritatea la sud de Carpati
- intre 1277-1279 = intra in conflict cu regalitatea maghiara:
 - este invins, cade in lupta
 - fatatele sau Barbat este luat prizonier
 - se rascumpara
 - devine conducatorul tarii
- la inceputul secolului al XIV-lea, criza politica se agraveaza in cadrul regatului Ungar
 - ultimul reprezentant al dinastiei arpadiene, Andrei al III-lea, incearca sa evite destramarea regatului
 - in 1291, le se afla in Transilvania, cu scopul de al aduce la ascultare pw voievodul local
 - regele consolideaza privilegiile
 - maghiarilor
 - secuilor
 - sasilor
 - anihileaza autonomia romaneasca din Tara Fagarasului
- * potrivit traditiei istorice, ce a circulat pana in secolul al XVII-lea, evenimentele din Fagaras l-au determinat pe voievodul Negru-Voda, sa treaca Carpatii si sa se instaleze la Campulung
 - sediul unei comunitati catolice de sasi si maghiari
- **Descalcatul** (termen utilizat de cronicari pentru intemeierea statelor medievale) la Campulung este urmat de treptata unire a formatiunilor politice existente in jurul "descalculatorului"
- istoria certa a Traii Romanesti incepe cu Basarab I Intemeietorul, (1310-1352)

- el si-a impus autoritatea prin :
 - unirea in jurul nucleului argesan a acelor cnezate si voievodate a caror conducatori au inteles ratiunea constituirii unui stat puternic
 - eliberarea teritoriilor locuite de romani care, politic sau economic erau dependente de Hanatul Hoardei de Aur.
- puterea sa stapanea :
 - Banatul de Severin
 - Oltenia
 - Muntenia
 - Basarabia
- din primele documente in care este mentionat , Basarab apare cu titlul de voievod al Tarii Romanesti
- obtine independenta fata de coroana maghiara :
 - inca din 1317, regele maghiar Carol Robert, recunoaste indirect titlul de voievod al lui Basarab
 - la 1 februarie 1327, printr-o scrisoare, papa Ioan al XXII-lea, recunoaste noul stat si pe conducatorul sau.
 - apar dispute intre Basarab si Carol Robert, motivul fiind stapanirea Banatului de Severin
 - in 1330, Carol Robert ataca Tara Romaneasca (Cronică pictată de la Viena relatează lupta)
 - Basarab incerca sa reia tratativele cu regele maghiar, care refuza
 - in noiembrie 1330, Carol Robert este invins la POSADA.
- * victoria asigura independenta politica a Tarii Romanesti
 - documentul ce ne prezinta acest lucru = Cronică pictată de la Viena
- in vremea regelui Ludovic de Anjou (1342-1382), Ungaria si Tara Romaneasca actioneaza impreuna
 - impotriva tatarilor care stapaneau gurile Dunarii si la est de Carpati.
- urmasul lui Basarab – Nicolae Alexandru (1352-1364) :
 - din 1359= i-si ia titlul de domn autocrat
 - intemeiaza Mitropolia Ungro- Vlahiei cu sediul la Curtea de Arges
- fiul sa Vladislav –Vlaicu1 (364-1376) :
 - reuseste sa depaseasca cu pricepere conflictele
 - politice
 - religioase
 - militare
 - cu regele Ungariei Lidovic I
 - respinge un prim atac otoman la Dunarea de Jos
 - organizeaza institutiile civile si eclesiastice
 - emite primele monezi

Asadar se reconfirma statutul de sine statator al Tarii Romanesti.

d. Formarea statului medieval Moldova :

- asemenea situatiei de la sud de Carpati, si la rasarit de marele lant muntos, opresorii tutanici si mongoli au dominat aceasta zona.
- o Valahie in nordul Moldovei este atestata de izvoarele poloneze si germane.
 - aici ar fi fost captiv ducele Otto de Bavaria, un pretendent la coroana maghiara.
- o alta asezare fortificata este atestata la Batca Doamnei, care era o posibila resedinta a unui cneaz
- intre anii 1345-1354, regele Ungariei Ludovic I, organizeaza mai multe expeditii militare impotriva tatarilor, ce aveau ca scop controlul asupra drumului comercial ce lega Marea Baltica si orasele porturi de la Dunarea de Jos si Marea Neagra.
 - acest drum se afla sub controlul Hanatului Hoardei de Aur
- in acest context are loc prima etapa a intemeierii Moldovei :
 - descalecatul lui Dragos.
 - lider al romanilor maramureseni
 - trece muntii insotit de cetele sale = este numit de regele maghiar conducatorul ‘‘ marcii’’
- * marca = unitate politico- administrativa si militara infiintata in nord-vestul Moldovei cu scopul de a apara zona, cu centrul la Baia.
- statutul Moldovei aflat sub conducerea lui dragos si a urmasilor sai Sas si Balc era unul de dependenta fata de regatul Maghiar.
- aceasta perioada coincide cu afirmarea in Maramures a personalitatii voievodului Bogdan
 - acesta intra in conflict cu regalitatea maghiara
 - terce muntii la est rasculandu-se impotriva ungarilor in 1359.

- descalecatul lui Bogdan, este urmat de unlaturarea lui Balc si de unificarea teritoriilor din nordul si centrul Moldovei.

- au fost apoi respinse incercarile de hegemonie ale regatului maghiar la est de Carpati
- Ludovic I este nevoit sa recunoasca independenta noului stat Moldova.
 - capitale este la Baia.

Daca statutul de independenta a Tarii Romanesti se obtinea in urma conflictului militar din 1330, cel pentru Moldova este recunoscut pe cale diplomatica, dat fiind faptul ca insusi regele Ungariei, Ludovic I era implicat in conflictul militar cu otomanii.

- * intinderea acestui stat mergea in timpul lui Roman – in vest si sud = de la Carpati la Milcov si Siret
 - in nord = pana in Tara Sineniului
 - in est = pana la Nistru

- sarcina eliberarii tinuturilor de sud-est detinute inca de mongoli va reveni urmasilor lui Bogdan.

Latcu (1365-1375) :

- fiul lui Bogdan si succesorul sau
- intra in legatura cu papalitatea, cu scopul de a contacara tendintele lui Ludovic I
- accepta constituirea unei Episcopii Catolice la Siret 1370
- va fi recunoscut ca duce al Moldovei

Petru Musat (1376-1391)

- organizeaza tara din punct de vedere statal
- se afirma in plan international
 - incheie alianta cu Polonia
 - imprumuta cu bani pe regele Poloniei Wladyslaw Jagello
 - primeste drept garantie teritoriul Pocutiei
- in 1387, sunt puse bazele Mitropoliei Moldovei cu sediul la Suceava
 - care va fi recunoscuta de Patriarhia de la Constantinopol abia in 1401 (in timpul domniei lui Alexandru cel Bun)
- institutionalizeaza societatea medievala din Moldova
- organizeaza Cancelaria Domneasca
- stabileste capitala la Suceava
- emite primele monezi

Roman I (1391-1394)

- va elibera teritoriul sudic pana la Nistru si Marea Neagra de sub dominatia tatarilor
- se va intitula “ voievod si domn singur stapanitor al Tarii Moldovei, de la munte pana la Mare”
- deschide conflictul moldo-polon pentru Pocutia
- noul stat Moldova , al carui proces de formare se incheie in timpul lui Roman I, este recunoscut si in Europa vremii.

Stefan I (1394-1399)

- in februarie 1395, obtine victoria de **la Ghindaoani- Neamt**
 - asupra regelui maghiar Sigismund de Luxemburg

Peste toate convulsiile de la sfarsitul secolului, inerente unor tari care , deocamdata, isi cautau singure si separat identitatea, similitudinea dezvoltarii istorice si comunitatea etnica au insemnat, inca de acum, importante puncte de apropiere, pe care vremurile ce vor veni le vor spori si potentia in folosul tuturor romanilor.

e. Formarea statului medieval Dobrogea.

- asemenea intregului teritoriu locuit de romani, si intre Dunare si Mare exista, in secolul al XIII-lea o structura politica de confesiune ortodoxa, obligata la tribut tatarilor
 - Tara Cavarnei :
 - constituia nucleul statului dobrogean
 - era asezata intre Mangalia si Varna
 - numele deriva de la carbune, si are in vedere vechea indeletnicire a localnicilor de a fabrica manganul (carbunele de lemn).
 - este mentionata in 1230, ca o structura politica distincta condusa de – Balica
 - Dobrotita (Dobrotici)

Dobrotita (1354-1386) :

- recunoscut initial ca strateg apoi despot de catre Imperiul Bizantin
- unifica formatiunile politice dintre Dunare si Mare
- dupa moartea sa, fiul sau Ioancu incearca sa apere tara impreuna cu Dan I voievodul de la Arges
- * in 1389, Dobrogea este inclusa de Mircea cel Batran la Tara Romaneasca

3. Institutiile centrale in spatiul romanesc :

a. Caracteristici :

- institutiile romanilor, inclusiv statul sunt de origine
 - romana
 - romano-bizantina
 - influentate de modele slave
- in Transilvania – unde institutiile au ajuns sa fie neromaneesti
 - s-a impus modelul maghiar, de inspiratie germana
 - nu au fost inlaturate vechile structuri locale
- in Tara Romaneasca si Moldova,
 - regimul politic este monarhic, asemanator cu cel al monarhiilor feudale
 - are trasaturi proprii datorate specificului romanesc

b. Domnia :

- este creatie politica romaneasca specifica tarilor romane extracarpatice .
 - reprezinta institutia centrala
- inca din secolul al XIV-lea, - domnul are titlul de mare voievod :
 - comandant suprem al oastei “ domn si singur stapanitor ”
 - srf al unui stat independent si suveran
- termenul “ domn ” = provine din limba latina (“ dominus ” - titlu purtat de seful statului in timpul Dominatului), si desemneaza stapanul suprem al tarii si supusilor.
- sintagma “ mare voievod ”, provine din slavona si inseamna comandant militar
 - in aceasta calitate – conduce intreaga administratie a statului
 - el aproba orice exercitae sau schimbare de proprietate
 - poate emite hrisoave de catre Cancelaria domneasca
 - reprezinta suprema administratie judecatoreasca
 - bate moneda
 - instituie sistemul de impozite
 - initiaza sistemul de politica externa a ststului
 - semneaza tratate
 - puterea sa este ingradita doar de marea boierime, pe care domnul si-o alatura si cu asentimentul careia detine autoritatea suprema in stat.
- prin particula “ io ” (prescurtarea de la numele sacru Ioannes = inseamna cel ales de Dumnezeu), a fost introdusa de biserica , prin ceremonia ungerii suveranului de urcare la tron.
- domnul era si “ singur stapan autocrator ”, desemnand faptul ca el era suveran, iar statul sau era independent.
- se considera ca puterea Domnitorului venea de la Dumnezeu, fapt marcat in titlul oficial prin formula “ din mila lui Dumnezeu ”.
- insemnele puterii erau – coroana
 - buzduganul
 - sceptrul

• succesiunea la tron – se facea pe baza principiului electiv-ereditar

- domnul era ales din cele doua familii domnitoare
 - Basarabii- Tara Romaneasca
 - Musatinii - Moldova
- alegerile se faceau de catre – Adunare Tarii
 - formata din categoriile privilegiate – boieri
 - cler
 - curteni

- domnii se recunosteau frecvent in secolele XIV-XVI ca vasali ai regilor – Ungariei
 - Poloniei
 - fara a fi afectat statutul de independenta a tarilor lor
- dupa instaurarea suzeranitatii otomane, specifica la sud si est de Carpati (secolul XVI)
 - domnii alesi de tara trebuiau confirmati de sultan
 - din a doua jumata a secolului XVI, sursa divina a puterii este completata cu una pamanteana (imparatul sau sultanul)
 - cu toate ca domnii se considerau si se declarau “unsii lui Dumnezeu”, daruiti cu autoritate “din mila lui Dumnezeu”.
- * Peste Carpati, in Transilvania elementul cel mai caracteristic al exercitarii functiei voievodale il reprezinta sporirea accentuata a autonomiei acesteia fata de Ungaria.
- unii voievozi au format adevarate dinastii voievodale – familia Lackfi= secolul XIV
 - familia Csaki = secolul XV
- voievozii - isi numeau vicevoievozii
 - pe comitii celor sapte comitate
 - pe castelani
 - pe notari
- apare sporadic functia de Duce de Transilvania
 - detinuta de un membru al familiei regale
- la rascrucea secolelor al XIII-lea si al XIV-lea :
 - Roland Borsa (1288-1293)
 - Ladislau Kan (1294- 1315)
 - actioneaza ca adevarati suverani, complet desprinsi de regatul ungar.

*** Atributiile si prerogativele domnitorului :**

- in Tara Romaneasca si Moldova :

- executive
 - asigura ordinea interna
 - numeste si revoca dregatori
 - acorda – privilegii
 - ranguri boieresti
- legislative - domnul este = **lex animata** (legea vie)
 - emite acte normative - hrisoave
 - asezaminte
- judecatoresti – este judecator suprem (cea mai inalta instanta de judecata)
 - poate pronunta pedeapsa cu moartea
 - are drept de gratiere
- militare - este comandantul suprem al armatei (mare voievod).
- financiare – fixeaza dările (impozitele)
 - acorda imunitate (scutire de impozite fata de domnie)
- de politica externa :- reprezinta tara in politica externa
 - incheie tratate
 - declara razboi
 - hotaraste incheierea pacii
 - are drept de legatie (primeste solii)
- bisericesci : - nu intervine in dogma
 - nu este autoritatea suprema in biserica
 - hotaraste infiintarea de – Mitropolii
 - Episcopii
 - Manastiri
 - numeste si revoca - mitropolitii
 - episcopii
 - reglementeaza competenta de judecata a bisericii

*** In Transilvania, voievodul - are atributii – administrative**

- judiciare
- militare
- exercita puterea in comitatele – Solnocul Inferior
 - Dabaca -Tarnava
 - Cluj -Alba
 - Turda - Hunedoara

- * Din 1541 (destramarea Ungariei), se vor numi ‘‘ principi’’ si vor fi alesi de Adunarile Tarii (Diete)
 - Principele este confirmat de sultan (Transilvania avea acelasi statut ca si Tarile Romane extracarpatice).

c. Sfatul Domnesc :

- politica interna si externa a statului medieval romanesc este elaborata de : - voievod
 - Sfatul Domnesc
- Sfatul Domnesc alcatruit – la inceput din marii boieri
 - apoi din boierii cu dregatorie (functie)

- membrii sfatului :

- erau marii boieri
- mitropolitul
- episcopii
- egumenii manastirilor
- fiii domnitorului
- format din
 - 10-15 membri in = Tara Romaneasca
 - 20-30 membri in = Moldova
- rolul sau era
 - de a aproba sau respinge actele suveranului
 - influenta in alcatuire si rolul sau erau bizantine prin filiera slava.
- dregatoriile si functiile, erau cu putine exceptii, comune Moldovei si Tarii Romanesti, si nu aveau o specializare absoluta in atributii.
 - orice dregator putea indeplini orice porunca a domnitorului

- unii mari dregatori – banul

- logofatul
- vornicul
- vistiernicul
- parcalabul
- aveau mai ales atributii de ordin public

- alti dregatori :

- postelnicul
- paharnicul
- stolnicul
- mai mult – personale
 - slujbe catre domn
 - catre suita sa

*** cei mai importanti dregatori erau :**

- banul : - (initial al Severinului apoi al Olteniei),
 - era conducatorul administratiei la vest de Olt
 - marele ban era supranumit = Domnul cel mic
- vornicul : - era conducatorul curtii domnesti
 - are cele mai importante atributii judecatoresti dupa domnitor
- logofatul : - este seful cancelariei domnesti
 - se ocupa cu redactarea deciziilor luate de Domn si Sfatul Tarii
 - elaboreaza hrisoave sau porunci domnesti
- vistiernicul : - are ca atributie evidenta veniturilor si cheltuielilor tarii
- spatarul : - comanda oastea calare
 - purta la ceremonii sabia domnitorului
- parcalabii : - erau comandanti ai unor cetati si ai regiunilor din jur
- postelnicul (sambelanul) : - se ocupa de camera domnitorului
 - era sfatuitorul de taina al acestuia
- paharnicul : - se ocupa cu aprovizionarea cu vin a pivnitelor domnesti
- stolnicul : - avea grija de masa domnitorului.

- * La inceput, in Sfatul Domnesc erau foarte importanti boierii fara dregatorii dar, cu timpul (in secolul al XV-lea), vor fi eliminati treptat, in favoarea dregatoriilor domniei (mari boieri cu dregatorii).

* In secolul al XVI-lea, in contextul accentuarii dependentei fata de Imperiul Otoman, Sfatul Domnesc este numit tot mai frecvent Divan.

* In Transilvania, voievozii, nefiind suverani, nu aveau un sfat sau consilieri, insa cei mai puternici voievozi au incercat sa-i imita pe regi sub acest aspect.

d. Adunarile de Stari (Adunarile Tarii) :

- simbolizau ‘’ tara legala’’si ii reuneau pe trimisii grupurilor privilegiate :
 - se dezvoltă în special în Transilvania = secolul al XIV-lea
 - în RataRomaneasca si Moldova = secolul al XV-lea

*** in Tara Romaneasca si Moldova ;**

- convocate periodic
- adopta hotarari importante:
 - alegera domnitorului
 - aprobarea - politicii fiscale
 - tratatelor semnate de domnitor
 - declaratii de razboi
 - incheierea pacii
 - judecarea unor cauze de importanta majora
 - trimitere de solii
- formata din :
 - boieri
 - clerul inalt
 - curteni

*** in Transilvania :**

- Adunarea generala a nobililor(1288), avea mai cu seama, atributii judecatoresti, si cuprindea la inceput si reprezentanti ai romanilor.
- prin Diplomele Regale ale regelui maghiar Ludovic (1366)= calitatea de nobil este conditionata de apartenenta la catolicism.
- ele actionau ca :
 - foruri de judecata
 - atributii :
 - administrative
 - economice
- reglementau raporturile dintre biserica si nobilime cu privire la :
 - dijmele eclesiastice
 - vami
 - combaterea raufacatorilor
- la ele participau :
 - nobilimea celor sapte comitate
 - categorii ale oamenilor liberi
- din secolul al XIV-lea, se intruneau – anual
- bianual
- existau si adunari largite, convocate din porunca regelui, la care participau toate starile :
 - nobilimea
 - sasii
 - secuii
 - romanii = (ex. 1291 si 1355)
- treptat romanii nu mai sunt convocati in aceste instante>>>>> sunt eliminati din viata politica
- crearea « **Uniunii Fratesti** » (1437), = numita dupa 1500, “ **Uniunea celor Trei Natiuni**”
 - fara participarea romanilor
 - se va indrepta impotriva romanilor = epoca moderna

e. Armata si sistemul de aparare.

- temelia sociala a armatei romane in secolele al XIV-lea – XVI-lea, este taranimea libera si aservita
 - participa alaturi de celelalte categorii sociale la Oastea cea Mare a Tarii

*** Oastea cea mare :**

- incorporeaza in caz de primejdie, pe toti locuitorii in stare sa poarte arme.
- in randul sau se puteau aduna la jumatatea secolului al XV-lea :
 - 20000 de osteni, din partile sudice ale Transilvaniei = Iancu de Hunedoara
 - 30000 de osteni , in Tara Romaneasca = Vlad Tepes
 - 40000 de osteni , in Moldova = Stefan cel Mare (in lupta de la Vaslui)

- oastea cea mica = era formata din categoriile privilegiate – membri ai aparatului administrativ-militar
 - curteni
 - cete boieresti - infanteristi
 - calareti
 - era o armata permanenta
 - in Transilvania – incorporau steagurile marilor nobili
 - steagurile Episcopului Transilvaniei
 - in 1373 = la Sibiu existau arme de foc si armurieri
 - din secolul al XV-lea, ostii romanesti I se putea adauga un numar variabil de mercenari
 - artileria s-a dezvoltat ca arma distincta in timpul lui Stefan cel Mare
 - un rol important in aparare il aveau fortificatiile :
 - cetatile cu sant : - in Moldova - Suceava
 - Neamt
 - Hotin
 - Tighina
 - Soroca
 - Orhei
 - Cetatea Alba
 - Chilia
 - Craciuna
 - in Tara Romaneasca - Giurgiu
 - Turnu
 - Targsor
 - Targoviste
 - Poienari
- Si in Transilvania voievodul, desi nu era autocrat, avea atributii militare importante :
 - in oastea regala el comanda ostile stranse din comitatele transilvanene
 - comanda cetele propriilor vasali

e. **Administratia.**

Unitatile teritoriale care compun statul medieval isi gasesc originea in :

- vechea organizare a unuinilor de obste care cuprindeau :
 - valea unui rau
 - o regiune naturala
 - o zona vecina unei cetati
- **unitati administrative**:
 - * Tara Romaneasca - judete
 - * Moldova - tinuturi
 - * Transilvania - districte
 - scaune
 - comitate
- judetele, devin in secolul al XV-lea, unitati administrative ale organelor puterii centrale
 - conducatorii (judetelor tinuturilor) = reprezentantii domniei
 - aveau atributii: - administrative
 - judecatoresti
 - fiscale
- judetele = conduse de judeti (sudeti)
- tinuturile = conduse de - parcalabi>>>>> tinuturile cu cetati
 - starosti >>>>>tinuturile de la margine – nord Cernauti
 - sud..... Putna
- * **In Transilvania**, existau mai multe tipuri de unitati administrative
 - comitatele : - infiintate dupa ocuparea Transilvaniei de Ungaria
 - conduse de un comite numit de voievod
 - vicecomite numit de comite

- sunt
 - Bihor = 1111
 - Crasna = 1164
 - Dabaca = 1164
 - Cluj = 1175
 - Alba = 1175
 - Timis = 1175
 - Arad = sec XIII
 - Zarand = sec XIII
 - Tarnava = sec XIII
- sacunele – unitati administrative specifice teritoriului secuiesc
 - unitati judiciar- administrative
 - conduse de – un capitan
 - un jude
 - secuiesti :
 - Odorhei
 - Ciuc
 - Mures
 - sasesti
 - Sibiu
 - Sebes
 - Cincu
 - Rupea
 - Sighisoara
- districte – specific romanesti = tari
 - sasesti
 - Brasov
 - Bistrita
- sasii- din scaune - s-au bucurat de statutul de libertate
 - din districte – au urmat cale aservirii
 - calea inobilarii
 - au luptat -pentru pastrarea si intarirea autonomiei lor
 - includerea tuturor in aceeasi organizatie teritoriala si politica
 - Universitatea Sasilor >>>> consfintita legal in secolul al XV-lea.

f. Organizarea Judecatoreasca.

In secolele XIV-XV, statele medievale inlocuiesc treptat **obiceiul pamantului**, vechiul drept nescris, (ce era un ansamblu de norme juridice impuse de traditie, cu propria lor legislatie).

- in Tara Romaneasca si Moldova, judecatorul suprem era domnitorul :
 - judeca adesea in Sfatul Domnesc
 - isi impunea propria vointa
 - putea - sa de pedepse capitale
 - sa rezolve litigiile grave dintre marii feudali
- boierii aveau drept de judecata pe domeniile lor
- taranii, erau supusi ca si orasenii, judecatii dregatorilor domnesti.
- Biserica judeca, in special cazurile morale si religioase.
- instantele justitiei medievale sunt:
 - cea sateasca = unde se judeca pricinile marunte de catre jude
 - cea senioriala = exercitata de nobili asupra taranilor dependenti de pe mosiile lor
 - forurile judiciare judetene (ale tinuturilor, comitatelor) = li sse adresau cei nemultumiti de deciziile nobililor.
 - Sfatul Domnesc in – Tara Romaneasca
 - Moldova
 - Scaunul de Judecata al Voievodului in Transilvania
- din secolul al XVI-lea, se tiparesc legi scrise numite pravile in slavona si romana
- * In Transilvania :
 - sistemul juridic era mai complicat datorita - suprapunerii stapanirii maghiare asupra realitatilor vechi romanesti
 - colonizarii - sasilor
 - secuilor

- în comitate predomina justitia senioriala
 - după scaunul de judecată al stăpanului
 - urma scaunul comitelui >>>
- de la comitat se putea face apel la sacunul de judecată al voievodului sau vicevoievodului
- ultima instanță fiind cea regală

Din secolul al XVI-lea, după formarea Principatului, forul suprem de judecată era principele, care avea un dregător situat în fruntea justiției .

- dreptul scris a triumfat în secolul al XVI-lea, când **Istvan Werboczy** a elaborat codul de legi cunoscut sub numele de **Tripartitum** (1517).

g. **Biserica.**

- cea mai importantă instituție pe plan spiritual în Evul Mediu
- a menținut unitatea spirituală a românilor
- legitimă toate instituțiile și drepturile
- a jucat un rol important în :
 - justiție
 - cultură
 - apararea ființei noastre spirituale
 - a combătut – paganismul musulman
 - ofensiva catolică

Crestinismul popular românesc, s-a răspândit ca un fenomen de masă la sfârșitul mileniului I d. Hr. creștinarea nefiind impusă de sus, ca în cazul statelor vecine, ci s-a produs natural treptat cu ajutorul misionarilor.

- viața creștină a continuat în Dobrogea, în lungul mileniu al migrațiilor.
 - biserica din piatră de la Dinogetia-Garvan = a funcționat în sec. XI-XIII
 - lăcașurile de cult de la Niculitel = aceeași perioadă >>>> la sf. sec.= Mitropolia Vicinei..... Iachint

* **În Țara Românească**

- mitropolia a fost înființată la inițiativa domnitorului Nicolae Alexandru (1359)
 - sediul = Curtea de Argeș
- în 1370, sub Vladislav- Vlaicu, se constituie a doua mitropolie a țării
 - sediul = Severin
- în 1403, se ervine la o singură Mitropolie a țării
 - mitropolia este recunoscută de Patriarhia de la Constantinopol
 - acordă titlul de **Exarh al plaiurilor** = mitropolitului >>>> (autoritate spirituală și asupra românilor din Transilvania)

* **În Moldova :**

- prima mitropolie ortodoxă a fost înființată din inițiativa lui Petru Musat la 1387.
 - recunoașterea sa canonică s-a produs mai târziu (1401) >>>> din cauza unui conflict cu Patriarhia de la Constantinopol

* **În Transilvania :**

- a predominat religia ortodoxă>>>> religia populației majoritare.
- regalitatea maghiară a încercat să impună catolicismul
 - în 1366, regele Ludovic I-lea, prin Diplomele Regale :
 - condiționează calitatea de nobil de apartenență la catolicism
- în cîmpul persecuțiilor, Biserica Ortodoxă, din Transilvania, Banat și părțile vestice a supraviețuit și chiar s-a dezvoltat :
 - în secolele XII-XIII, existau cele mai vechi biserici românești din piatră :
 - Strei
 - Densus
 - Streisangeorgiu
 - Santamarie-Orlea
- protopopiat a existat în Scheii Brașovului, la Biserica Sfântul Nicolae –mare centru de cultură românească a Evului Mediu.
- biserica românească a fost susținută de domnii Țărilor Române :
 - ctitorind biserici
 - au făcut donații generoase acestora

Mitropolitul - era considerat - al doilea demnitar în stat

- cel dintâi sfetnic al domnitorului
- membru de drept al sfatului
- locțiitor al domnului în caz de vacanță a tronului
- participa la alegerea domnitorului
- confera autoritate sacrală domnitorului prin
 - mirungere
 - încoronare
- veghează la buna funcționare a cultului
- consacra episcopii numiți de domn
- era ales de episcopi
 - marii boieri ai țării
- era confirmat de domn

* Biserica s-a bucurat de atenția și protecția domniei, confirmată de înălțarea de lăcașuri de cult și înzestrarea acestora cu - moșii

- cărți
- obiecte de cult

* Căminurile domnești reprezentative sunt :

- în Țara Românească - Cozia
- Curtea de Argeș
- în Moldova - Voroneț
- Putna
- Sucevița

2. Statul român modern : de la proiect politic la realizarea României Mari

a. Proiecte politice și încercări de modernizare în spațiul românesc (secolul al XVIII-lea – începutul secolului al XIX-lea)

REFORMISMUL DOMNESC

- începând cu anii – 1711 = Moldova
 - 1716 = Țara Românească
 - s-au instaurat domniile fanariote
- acestea au durat până în primele decenii ale secolului al XIX-lea (1821)
 - s-a caracterizat prin numirea domnitorilor direct de Poarta Otomană
 - restrângerea statutului de autonomie
 - sporirea obligațiilor țărilor române față de Poartă
 - accentuarea conflictelor între boierimea autohtonă și cea venită cu domnitorii
 - adoptarea de măsuri reformatoare
- * **Constantin Mavrocordat** (1730-1769)
 - a domnit alternativ în – Moldova
 - Țara Românească
 - a aplicat un program de reorganizare :
 - administrativă
 - fiscală
 - judecătorească
 - reforme :
 - în fiscalitate :
 - instituirea unei dări unice
 - a comasat dările multiple
 - plata impozitului unic în patru rate anuale
 - în administrație :
 - județele erau conduse de ispravnici
 - s-a introdus lefa pentru dregătorii
 - sociale :
 - desființarea serbiei - în Țara Românească = 1746
 - în Moldova = 1749
 - consecințe :
 - țăranii devin clacși – liberi din punct de vedere juridic
 - dependenți economic

- taranii = obligatii in munca - 12 zile/an = T.R.
- 24zile/ an = Md.
- reforme juridice: - in Tara Romaneasca - Codul de Legi - **Pravilniceasca condica** (1780)
 - a lui Alexandru Ipsilanti
 - **Legiuirea Caragea** (1818)
 - a domnitorului Gheorghe Caragea
- in Moldova - **Codul Callimachi** (1817)
 - a domnitorului Scarlat Callimachi
- in Transilvania - masuri reformatoare adoptate de :
 - imparatasa..... Maria Tereza (1740-1780)
 - imparatulIosif al II-lea (1780-1790)
 - nu au avut efect datorita opozitiei maghiare
- reforma sociala (1785) = prin patenta imperia, s-a desfiintat iobagia in Transilvania.
- reforma religioasa – recunoasterea tuturor religiilor din Transilvania
 - s-a restaurat ortodoxia
 - se asigura liberul exercitiu religiilor necatolice
 - se pastra primatul catolicismului

REFORMISMUL BOIERESC :

- memoriile inaintate de boierime cereau :
 - respectarea autonomiei Tarilor Romane
 - neutralitatea pamantului romanesc
 - domnitori pamanteni
 - respectarea drepturilor politice ale romanilor
- formele de guvernamant propuse de proiectele politice ale boierilor erau :
 - instaurarea unei Republici Aristocratice - condusa de boieri
 - cerinta ‘‘ Partidei Nationale ‘‘ condusa de Gavrilă Callimachi :
 - domnia = organ de supraveghere si control
 - puterea trebuia sa treaca in mana - unei Adunari Obstești
 - unui Divan controlat de boierime
 - proiectul de reforme a lui Rosseti- Rosnovanu (1817-1818)
- * Programul politic **Cererile norodului romanesc**, redactat de Tudor Vladimirescu in 1821 prevedea :
 - inlaturarea domnitorilor fanarioti
 - reinstaurarea domniilor pamantene
 - inlaturarea grecilor, care ar fi reprezentat primul pas spre independenta
- in 1822, Poarta accepta inlocuirea domnitorilor fanarioti cu domnitori pamanteni:
 - Ionita Sandu Sturza = in Moldova
 - Grigore Dimitrie Ghica = in Tara Romaneasca

b. Proiecte de reforma ale boierimii mici si mijlocii, ale intelectualitatii si orasenilor

- Constitutia Carvunarilor (1822) :

- redactata de Ionica Tautu
- se cerea : - domn pamantean
 - Adunare Obsteasca
 - respectarea autonomiei
 - drepturi si libertati cetatenesti
- reformele propuse de Eufrosin Poteca : - impozit unic pe venit
 - libertatea tiparului
 - ocuparea functiilor administrative pe baza de merit personal

-Insemnari ale calatoriei mele (1826)

- redactate de Dinicu Golescu
- unirea tuturor provinciilor romanesti sub forma Daciei Mari

- Act de unire si independenta

- Osabitul act de numire a suveranului romanilor (proiect de Constitutie)

- redactate de gruparea politica Partida Nationala = din Tara Romaneasca

- initiatorul a fost boierul Ion Campineanu in noiembrie 1838
- prevederi :
 - unirea principatelor intr-un regat al Daciei
 - domn ereditar
 - inlaturarea suzeranitatii otomane
 - inlaturarea protectoratului tarist
- * Societatea revolutionara secreta Fratia (1843)
 - initiatori :
 - Nicolae Balcescu
 - Christian Tell
 - Ion Ghica
 - C.A. Rosetti
 - initiaza un program reformativ :
 - unirea Tarii Romanesti cu Moldova
 - independenta
 - emanciparea clacasilor
 - egalitate in fata legii

PROIECTE REVOLUTIONARE CU CONTINUT NATIONAL :

* In Transilvania :

- memorii ale episcopului greco-catolic **Inochentie Micu** :
 - Supplex Libellus** (1744), prin care se cerea :
 - reprezentarea natiunii romane in viata publica
 - usurarea sarcinilor romanilor iobagi
 - larga reprezentare a clerului in Dieta
 - un post de consilier pentru romani in Guberniu
 - sa nu se hotarasca nimic fara de noi si in absenta noastra
 - infiintarea de scoli romanesti la toate nivelurile

- Scoala Ardeleana :

- era o grupare a intelectualitatii romanesti Transilvanene
- reprezentanti:
 - Samuil Micu
 - Gheorghe Sincai
 - Petru Maior
 - Ioan Budai-Deleanu
 - Ion Para
 - Iosif Mehesi
 - Ioan Molnar Piuariu
- redacteaza un program reformativ : **Supplex Libellus Valachorum (1791)**
 - este o veritabila charta a drepturilor nationale romanesti
 - a fost semnat de episcopii – Gherasim Adamovici
 - Ioan Bob
 - este cel dintai program politic modern al miscarii romanilor din Transilvania
 - bazat pe - drepturile istorice ale romanilor
 - latinitatea acestora
 - continuitatea lor
 - prevedea :
 - desfiintarea denumirilor de tolerati, neadmisii intre stari ale romanilor, considerate nedemne si jignitoare
 - numirea in functii sa se faca proportional cu numarul de locuitori
 - recunoasterea - natiunii romane
 - limbii romane
 - religiei ortodoxe
 - utilizarea toponimiei romanesti
 - programul este inaintat imparatului Imperiului Habsburgic, Leopold al II-lea, dar acesta l-a trimis Dietei de la Cluj, care l-a respins motivand ca :
 - recunoasterea sa ar fi dus la rasturnarea ordinii constitutionale a Transilvaniei
- politica obstructionista a Vienei, a trezit numeroase nemulumiri in randul romanilor :
 - in octombrie 1791 = granicerii din regimentul I valahinainteaza un nou Supplex
 - sub influenta revolutiei franceze miscarea romaneasca se radicalizeaza :
 - s-au constituit societati revolutionare care au intensificat lupta nationala

c. Revolutia de la 1848

Anul 1848, a reprezentat anul revolutioat in intreaga Europa. El s-a mai intitulat si ‘‘ primavara popoarelor’’. Pentru spatiul romanesc s-a dorit reformarea societatii romanesti dupa modelul revolutiilor europene.

- **Cauzele declansarii revolutiei romane de la 1848.**

-determinante sunt :

- mentinerea relatiilor feudale
- gradul de dezvoltare a societatii romanesti
- acutizarea problemelor agrare si necesitatea rezolvarii lor
- accentuarea contradictiilor sociale
- suzeranitatea - Imperiului Otoman - in Tara romaneasca
 - in Moldova
 - Imperiului Habsburgic - in Transilvania
- protectoratul Imperiului Tarist – in Tara Romaneasca
 - in Moldova

- conjuncturele - revolutia declansata in Europa

- caracteristica: - profund democratism

- ideologia daco-romanismului

* Nicolae Balcescu spunea ca : - revolutia europeana s fost ocazia dar nu cauza revolutiei romane.

- intelectualii pasoptisti recunosteau in miscarile revolutionare Europene un model politic si cultural demn de luat in seama

* **Obiective ale revoluției:**

- nationale : - eliberarea Tarilor Romane de sub dominatia straina
 - unirea - in prima etapa - Moldova cu Tara Romaneasca
 - in a doua etapa unirea cu Transilvania
- sociale : - eliberarea taranilor din dependenta
- improprietarierea acestora cu pamant
- liberale - - libertatea - persoanei
- presei
- egalitate in fata legii
- desfiintarea pedepsei corporale

* **Actiuni ale Romanilor la 1848**

- organizarea si desfasurarea de adunari populare – Iasi - hotelul Petersburg = 27 martie
 - Blaj - Campia Libertatii = aprilie prima adunare
 - 3-5 mai, a doua adunare
 - septembrie, a treia adun.
 - Islaz - 9 iunie
 - Bucuresti -13 iunie
 - Lugoj - 15 iunie

- semnificatia adunarilor
 - prezentarea programelor revolutionare
 - cunoasterea liderilor revolutiei de catre participantii la adunari
 - depunerea juramantului de credinta
 - caracterul plebiscitar al adunarilor

- interventia domnitorului Mihail Sturza in Moldova, cu forta militara determina continuarea actiunilor prin miscari sociale si participarea unor revolutionari moldoveni la actiunile din Transilvania si elaborarea sub influenta programului de la Blaj a unui nou program la Brasov.

- in Tara Romaneasca s-a format un Comitet revolutionar, cu scopul :

- organizarii unei noi revolte armate
- formarea si preluarea puterii de un guvern provizoriu
 - sa adopte reforme :
 - desfiintarea privilegiilor boieresti
 - desfiintarea cenzurii
 - infiintarea Comisiei de Impropietarire
 - infiinteze noi institutii

*** Programele Revolutiei :**

- Moldova = Iasi (27 martie 1848, hotelul Petersburg) = caracter moderat
 - Petitia Proclamatie (Petitiunea Proclamatiei)
 - redactata de - V.Alecsandri
 - Al. I. Cuza
 - Grigore Cuza
- Transilvania = Blaj (3-5 mai 1848) = caracter radical
 - Petitia Nationala
 - redactata de : Simion Barnutiu
- revolutionarii moldoveni = Brasov (12 mai 1848) = caracter radical
 - Printipiile noastre pentru reformarea patriei
 - redactata de : - Costache Negri
 - Vasile Alecsandri
- Tara Romaneasca = Islaz (9 iunie 1848) = caracter radical
 - Proclamatia de la Islaz
 - redactata de : I. Heliade- Radulescu
- Bucovina = Cernauti - (20 mai 1848) = caracter radical
 - Petitia Tarii - redactata de - Euxodiu Hurmuzache
 - (august 1848) = caracter radical
 - Dorintele Partidei Nationale din Moldova
 - redactata de : Mihail Kogalniceanu
- Banat = Lugoj – (15 iunie 1848) = caracter moderat
 - Petitie - redactat de Eftimie Murgu

*** Prevederi comune programelor de la 1848**

- aspecte nationale:

- recunoasterea natiunii romane avand la baza principiile : - libertatii
 - egalitatii
 - fraternitatii
- programe - Blaj
 - Bucovina = Petitia Tarii
 - Lugoj
- unirea Moldovei cu Valahia , - « intr-un singur stat neatarnat romanesc » = Brasov
 - « cheia de bolta fara de care s-ar fi prabusit intreg edificiul national » = Cernaut, redactat de M. Kogalniceanu

- aspecte sociale :

- eliberarea si improprietarea taranilor – fara despagubire
 - Blaj
 - Brasov
- prin despagubire
 - Islaz
 - Lugoj
- « grabnica inbunatatare a locuitorilor sateni » - Iasi

- modernizarea statului si drepturi si libertati cetatenesti :

- desfiintarea vechilor Adunari si infiintarea unor Adunari Generale Nationale, formate din reprezentantii tuturor starilor sociale
 - programele de la
 - Iasi
 - Blaj
 - Islaz
 - Bucovina= Petitia Tarii
- desfiintarea vechii garzi si infiintarea de garzi nationale – Iasi
 - Blaj
 - Islaz
- reorganizarea invatamantului
 - Iasi - Brasov
 - Blaj
 - Islaz
 - Cernauti - Dorintele Partidei Nationale din Moldova
 - Petitia Tarii

- egalitate politica
- libertatea – tiparului
 - persoanei
- desfiintarea cenzurii.

In programele de la :

- Iasi
- Blaj
- Islaz
- Brasov
- Cernauti - Dorintele Partidei Nationale in Moldova
- Petitia Tarii

*** Prevederi specifice :**

- **Iasi** : - « Sfanta pазire a Regulamentului Organic » = determinat de teama unei eventuale interventii in forta a Imperiului Rus
- **Blaj** : -« natiunea romana razimata pe principiul libertatii, egalitatii si fraternitatii pretinde independenta sa nationala » - recunoasterea limbii romane ca limba ofociala
 - recunoasterea religiei ortodoxe
 - respingerea anexarii Transilvaniei la Ungaria
- **Islaz** : - « independenta administrativa si legislativa a Tarii Romanesti (...) si neamestecul al niciunei puteri din afara,incele dinauntru ale sale »
 - domn responsabil ales pe 5 ani si cautat in toate starile societatii (regim republican)
- **Brasov** - Dorintele Partidei Nationale din Moldova
- **Cernauti** - problema unirii Moldovei cu Tara Romaneasca, posibil de luat in seama datorita caracterului neoficial al celor doua programe

• Cauze care au impiedicat infaptuirea programului revolutionar romanesc

- in Transilvania :

- Dieta de la Cluj, a votat anexarea Transilvaniei la Ungaria (18 mai 1848)
- septembrie 1848, ae luc a doua Adunare de la Blaj
 - se voteaza o rezolutie prin care se protesteaza impotriva unirii Transilvaniei cu Ungaria
 - se trece la organizarea politico-administrativa si militara a Transilvaniei
 - 15 = prefecturi
 - 15 = legiuni
 - organe politico- administrative si militare care trebuiau sa constituie institutiile autoguvernarii nationale
 - declanseaza un razboi civil, in care au fost implicati si romanii, luptand alaturi de armatele austriece impotriva celor maghiare
 - armatele revolutionare romanesti nu erau supune celor austriece
 - in martie 1849, noua Constitutie a Imperiului Habsburgic, recunoaste autonomia Transilvaniei si admite existenta natiunii romane.
- guvernul maghiar a apelat la generalul polonez Josef Bem ca sa conduca armata maghiara
 - mare parte din Transilvania este cucerita
 - ramane lipera zona Muntilor Apuseni, organizata de Avram Iancu
 - se declanseaza represiunea in sange impotriva romanilor prin organozare Tribunalelor de sange
- in prima jumatate a anului 1849, se duc tratative romano-maghiare,
 - tratativele sunt purtate de catre : - Lajos Kossuth
 - Nicolae Balcescu
- se contureaza : **Proiectul de Pacificare** :
 - incheiat la Seghedin
 - se recunostea unele drepturi pentru romani :
 - folosirea limbii romane in administratia comitatelor cu populatie majoritar romaneasca
 - independenta bisericii ortodoxe
 - ramanea valabila anexarea Transilvaniei la Ungaria
- intelegerea si colaborarea dintre cele doua revolutii s-a realizat prea tarziu:

- la 13 august 1849, armatele maghiare au capitulat la Siria

-32-

-infrangerea revolutiei maghiare s-a realizat in contextul interventiei fortelor militare ale Imperiul Habsburgic sprijinit de Imperiul Tarist.

- in Tara Romaneasca :

- interventia straina – Imperiul Otoman
 - Imperiul Tarist
- are ca urmare inlocuirea guvernului provizoriu cu Locotenenta Domneasca
 - organ colectiv provizoriu cu rol politico-administrativ
 - exercita atributii conducatorului, in conditiile in care scaunul domnesc este vacant s-au domnitorul nu se afla in tara
 - din ea faceau parte - I. Heliade-Radulescu
 - Nicolae Golescu
 - Christian Tell
- Locotenenta este inlocuita cu un caimacam 9loctiitor al domnitorului)
- armata otomana intra in Bucuresti (13 septembrie 1848), punand capat revolutiei in Tara Romaneasca

d. Faurirea si modernizarea statului Roman modern :

• Contextul international si intern :

- contextul international premergator anului 1859, ne aduce in centrul atentiei un nou conflict intre Rusia tarista si Imperiul Otoman
 - conflictul = Razboiul Crimeei (1853-1856)
 - principatele au fost ocupate de trupele – rusesti
 - austriece
 - domnitorii s-au refugiat in Imperiul Habsburgic
 - intrevin in conflict – Austria
 - Anglia
 - Franta
 - Rusia = infanta >>>>> tratative de pace la Paris
 - Tratatul de pace de la Paris = 30 martie 1856
- pe plan intern, dupa revolutia de la 1848 din Principatele Romane are loc :
 - Conventia de la Balta- Liman :
 - un acord intre – Imperiul Otoman (puterea suzerana)
 - Imperiul Rus (puterea protectoare)
 - restabileste Regulamentele Organice
 - confirma dominatia imperiilor otoman si tarist
 - cele doua puteri controlau : -activitatea domnitorului
 - domnitorii - considerati inalti functionari ai Portii
 - numiti pe 7 ani
 - se instituiau Divanuri ad –hoc
 - stationau in Principate 25000-30000 de soldati
 - s-au stabilit domnitorii : - Barbu Stirbey = Tara Romaneasca
 - Grigore Alexandru Ghica = Moldova
 - s-a dezvoltat economia
 - a evoluat invatamantul
 - revolutionarii moldoveni au revenit in tara cu acordul domnitorului
 - unii au fost numiti ministri - Costache Negri
 - Mihail Kogalniceanu

*** Congresul de pace de la Paris (1856)**

- presedintele acestuia, contele Walewski (ministrul de externe al Frantei), propune :
 - unirea Moldovei cu Tara Romaneasca sub conducerea unui principe strain
 - propunerea urmare sa opreasca tendintele expansioniste ale Rusiei in Balcani

* Tratatul de Pace inscria urmatoarele prevederi :

- puterea suzerana ramanea Imperiul Otoman
- protectoratul Rusiei este inlaturat

-33-

- este introdusa garantia colectiva a Marilor Puteri – Anglia
 - Franta
 - Sardinia
 - Prusia
 - Imperiul - Tarist
 - Habsburgic
 - Otoman

- judetele din sudul Basarabiei - Bolgrad
 - Cahul
 - Ismail
- sunt retrocedate spatiului romanesc

- revizuirea Regulamentelor Organice
- dreptul la armata nationala
- libertatea de – navigatie
 - comert
 - culte

- convocarea in Principate a cate unei adunari consultative si reprezentative numite Adunari ad-hoc (cu rol de a consulta romanii in problema unirii).

Hotararile adoptate la Paris, au avut drept efect dezvoltarea unei practici politice :

- miscarea unionista, formata din – elitele pasoptiste
 - boierimea liberala – la Iasi = lider era M. Kogalniceanu
 - la Bucuresti = lideri – C.A.Rosetti
 - I.C. Bratianu

* Adunarile Ad- hoc

- au loc la - Bucuresti 1857
 - Iasi 1857
- au fost alesi pentru prima data si deputati tarani
- au fost votate rezolutii asemanatoare :
 - unirea Principatelor intr-un singur statcu numele de Romania
 - print strain, dintr-o familie domnitoare europeana
 - ai carui mostenitori sa fie crescuti in religia tarii
 - respectarea autonomiei Principatelor potrivit capitulatiilor
 - neutralitatea si inviolabilitatea teritoriului
 - Adunare Legislativa
 - Guvern constitutional reprezentativ, sub garantia Marilor Puteri

Rezolutiile au reliefat dorinta de unire a romanilor, si optiunea lor pentru un regim politic democratic, precum si instaurarea unei monarhii straine cu scopul de a oferi sprijin extern.

• Conferinta si Conventia de la Paris (1858)

- cererile celor doua adunari cuprinse intr-un raport al comisarilor puterilor europene, au fost inaintate reprezentantilor puterilor garante intrunite in Conferinta de la Paris (10mai- 7august 1858)
- statutul intern si international privind Principatele Romane a fost stabilit prin Conventia de la Paris, care prevedea urmatoarele :
 - unirea sub forma unei uniuni == Principatele Unite ale Moldovei si Tarii Romanesti
 - suzeranitatea Imperiului Otoman
 - protectoratul colectiv al Marilor Puteri
 - principiul separarii puterilor in stat
 - puterea - executiva – detinuta de doi domni (alesi pe viata prin vot censitar)
 - doua guverne
 - legislativa - detinuta de – domnitori
 - adunari legislative separate
 - Comisia Centrala cu sediul la Focsani
 - judecatoreasca - Inalta Curte de Justitie si Casatie (sediul la Focsani)

Articolul 46, stabilea egalitatea între munteni și moldoveni în fața legilor și la plata impozitelor, desființarea privilegiilor boieresti, dreptul de a deține proprietate în reciprocitate, egalitate la promovarea în funcții, stabilirea de noi raporturi între țărani și proprietari.

-34-

* **Realizarea unirii de la 1859. Dubla alegere a lui A.I. Cuza**

- misiunea de a organiza alegeri pentru Adunările Elective (aveau rolul de a alege pe domnitor) a revenit caimacamilor (cate trei numiți pentru fiecare dintre Principate)

* Moldova :

- în Adunarea electivă, partida națională, nu a prezentat de la început un candidat

- conservatorii susțineau pe – Mihail Sturza = fostul domn regulamentar

- Grigore Sturza = fiul acestuia

- la 15 ianuarie 1859, partida națională propune candidatură lui A. I. Cuza

- în 17 ianuarie acesta este ales în unanimitate de voturi

- intruca în textul Convenției nu se specifică ca domnii aleși în cele două principate să fie persoane diferite, conducătorii partidei naționale din Țara Românească au hotărât ca alesul Moldovei să fie desemnat și în Muntenia.

- Adunarea electivă Țării Românești era dominată de conservatori ce se opuneau unirii

- pentru a se face presiuni asupra acesteia, în București are loc o agitație la care participă peste 30000 de oameni

- deputatul Vasile Boierescu propune la 24 ianuarie candidatura lui A.I. Cuza alesul Moldovei

- sub presiunea maselor, este ales domnitor A.I. Cuza

- eatăse o euforie generală

- dubla alegere a lui Cuza, a reprezentat primul pas în formarea statului român modern.

• **Domnia lui Alexandru Ioan Cuza (1859-1866)**

* **Măsuri de consolidare a unirii**

- dubla alegere a lui A.I. Cuza la 5 și respectiv 24 ianuarie, atestă unirea personală ce trebuia recunoscută de Marile Puteri.

- în condițiile existentei a – două guverne

- două adunări legislative

- obiectivele principale ale domnitorului erau :

- recunoașterea dublei alegeri

- realizarea unirii – politice

- administrative

- deplină recunoaștere a unirii

- crearea unui plan de reforme care să modernizeze societatea românească

- Marile Puteri, cu toate obiectivele Imperiilor – Otoman

- Habsburgic

- au acceptat dubla alegere în perioada martie- august 1859, în cadrul Conferinței de La Paris.

- în plan intern : - au fost unificate serviciile de – vamă

- telegraf

- au fost promovate elemente ale burgheziei în aparatul de stat

- au fost numiți funcționari munteni în Moldova și invers

- a fost creată o armată unică cu sediul la Florești (lângă Ploiești)

- s-a înființat primul ministru : Ministerul de război

- capitala a fost stabilită la București

- stema reunea cele două simboluri ale celor două zone geografice

- la sfârșitul anului 1861, în cadrul Conferinței de la Constantinopol ;

- Marile Puteri au convins sultanul să emită un firman prin care să recunoască oficial unirea pe timpul domniei lui A.I. Cuza.

- la 22 ianuarie 1862, s-a constituit - prima Adunare legiuitoare

- primul Guvern unic, condus de Barbu Catargiu

- instabilitatea guvernamentală din perioada 1859-1862, a fost determinată de :

- lipsa exercitiului politic democratic

- de contradicțiile existente în conținutul « Convenției » și de fragilitatea clasei politice
Românești

-35-

*** Instalarea Guvernului Mihail Kogălniceanu :**

- la 11 octombrie 1863, a fost instalat un nou guvern == Mihail Kogălniceanu
 - considerat cel mai important pentru activitatea sa reformatoare
- în noiembrie 1863, A. I. Cuza, la deschiderea lucrărilor Adunării Legislative, anunța programul său legislativ :
 - reformele :
 - electorale
 - agrare
 - instituțiilor publice
 - organizarea armatei
 - secularizarea averilor mănăstirești
- la 25 decembrie 1863, a fost votată legea secularizării averilor mănăstirești
 - reprezenta 25% din pământul arabil
 - este vorba de averea mănăstirilor închinată
 - aflate sub patronajul Patriarhiei de la Constantinopol
 - conform legii :
 - aceste bunuri treceau în proprietatea statului
 - veniturile aparținând bugetului
- perioada : decembrie 1863- mai 1864, se caracterizează printr-o perioadă legislativă bogată :
 - sunt adoptate legi după modelul francez :
 - codul civil
 - codul penal
 - legea organizării judecătorești

*** Lovitura de stat (2 mai 1864)**

- măsura reformatoare care va stârni dispute între Guvern și Adunarea Legislative a fost legea rurală
- proiectul de lege propus de Kogălniceanu este respins de Adunarea dominată de conservatori
- guvernul a primit vot de neîncredere
 - consecința era dizolvarea acestuia
- domnitorul refuză dizolvarea
 - prin lovitură de stat din 2 mai 1864, dizolvă forul legislativ
- actul de la 2 mai a reprezentat :
 - dizolvarea adunării legislative
 - menținerea guvernului Kogălniceanu
 - elaborarea unei noi legi de funcționare a statului
 - Statutul Dezvoltător al Convenției de la Paris
 - o nouă lege electorală
 - punerea în practică a programului reformat

*** Principalele reforme.**

Statutul Dezvoltător al Convenției de la Paris :

- a fost aprobat prin plebiscit (acțiune de consultare a opiniei publice care se pronunța prin DA sau NU asupra unei hotărâri majore) prevedea :
 - sporirea considerabilă a prerogativelor domnului :
 - are putere legislativă
 - numeste un sfert din membrii Senatului
 - este președintele Adunării
 - legile erau elaborate de Consiliul de Stat, înființat în 1864
 - dreptul de a primi petiții îl avea numai Senatul
- Legea electorală :
 - creșterea considerabil numărul alegătorilor
 - alegătorii erau – primari = votau prin delegați 1 la 100 și erau platitori de impozite
 - directi
- Legea rurală :
 - promulgată la 14 august 1864
 - premersă de o « proclamație » ,care susținea că țărânii - au de acum propria lor moșie
 - au o patrie de iubit și apărât

- ii elibera pe tarani din dependenta
- ii improprietatea cu loturile de pamant avute in folosinta
- improprietarirea se facea in functie de numarul de vite pe care il aveau fiecare

-36-

- se desfiinta :
 - claca
 - dijma
 - carele de lemne
 - alte obligatii datorate proprietarilor fie- in munca
 - in bani.
 - in natura
 - taranii trebuiau sa plateasca despagubiri pentru claca timp de 15 ani
 - pamantul nu putea fi ipotecat sau instrainat timp de 30 de ani
 - cei care nu au facut claca deveneau proprietari numai pe loturile de casa si de gradinarit
 - aceasta lege are si limite cum ar fi :
 - intinderea mica a lotului cu crae au fost improprietariti taranii
 - un numar mare de tarani au rama neimproprietariti
 - nu exista un regulament de aplicare a legii
 - masuratorile s-au fait cu multa greutate si s-au realizat abuzuri
 - Legea Instructiunii publice :
 - promulgata la 25 noiembrie 1864
 - prima lege moderna a invatamantului public si privat elementar si superior
 - se instituiu principalele libertati :
 - obligativitate
 - gratuitate
 - egalitate intre sexe
 - laicizarea sistemului de invatamant
 - liceul avea 7clase, cu pondere a disciplinelor umaniste
 - in sistemul educational tehnic si profesional erau incluse :
 - scolile de agricultura
 - scolile de – arte
 - meserii
 - comert
 - scolile de pregatire pedagogica a viitorilor dascali
 - invatamantul superior a cunoscut o dezvoltare deosebita prin infiintarea :
 - Universitatii de la Iasi 1860
 - Universitatii de la Bucuresti 1864
 - sistemul de invatamant era pus sub autoritatea Ministerului Cultelor si Instructiunii Publice
- Reformele realizate in tompul domniei lui A.I.Cuza, au favorizat procesul de modernizare a societetii romanesti in spiritul programului pasoptist.

• **Marea Unire de la 1 decembrie 1918.**

